תלמוד ירושלמי · מפרשים · נועם ירושלמי · סדר מועד

נועם ירושלמי על מועד קטן

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

נועם ירושלמי על מועד קטן

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/נועם-ירושלמי-על-מועד-קטן/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה ה 4
פרק ב 10
הלכה ג 10
פרק ג 18
הלכה א 18
הלכה ה 22

פרק א

הלכה ה

קטע ב

מתני' ר"מ אומר רואין את הנגעים להקל אבל לא להחמיר וחכ"א לא להקל אלא להחמיר כו'.

ואמרינן בגמ' תמן תנינן בהרת כגריס כו' ונולד לפסיון מחי' או שער לבן והלכה לה האום ר' עקיבא מטמא וחכמים אומרים תראה בתחילה ר"ע מטמא ומחליט ורבנן אמרי תראה בתחילה ומחליטין ומה ביניהן (פי' כיון דבין לרבנן ובין לר"ע טמא א"כ מאי נ"מ אם הוא טמא מעיקרא או שתיראה בתחילה) ר' יוחנן אמר ערב הרגל ביניהן (פי' שהחילוק הוא בערב הרגל) ר' עקיבא אומר הי קדמיתא ואין את נזקק לו לא להקל ולא להחמיר (פי' משום שהוא טמא מעיקרא ורבנן אמרי חורי הוא (פי' משום שהיא נגע אחרת) ואת פוטרו מן הראשונה והיידא היא שלא להחמיר שאין את נזקק לו לשני' לא להקל ולא להחמיר (פי' והיידא היא שזהו המחלוקת של ר"מ שאמר רואין את הנגעים להקל אבל לא להחמיר וחכ"א לא להקל ולא להחמיר (פי' דפליגי ר"מ ורבנן בפלוגתא דר' עקיבא וחכמים דהיינו שהי' בהרת כגריס ופסת כגריס ונולד לפסיון מחי' או שער לבן דר"מ סובר דרואין להקל אבל לא להחמיר משום דסובר כחכמים דנגע אחרת היא וע"כ רואין להקל ואת פוטרו מן הראשונה אבל לא להחמיר (פי' שלא יאמר הכהן טמא הוא וכמו דאמרינן במוע"ק (ד' ז') וביום הראות בו יש יום שאתה רואה בו ויש יום שאי אתה רואה בו מכאן אמרו חתן שנולד לו נגע נותנים לו שבעת ימי המשתה לו לביתו ולכסותו וכן ברגל נותנים לו שבעת ימי הרגל דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר אינו צריך הרי הוא אומר וצוה הכהן ופנו את הבית אם ממינין לו לדבר הרשות כש"כ לדבר מצוה) וחכ"א לא להקל ולא להחמיר (משום שממילא טמא דהוי כנגע הראשונה) ר' יוסי בשם ר' אחא אתי דיחידאי דהכא כסתמא דתמן ר' עקיבא אומר הי קדמיתא כו'. וע"כ אומר אתי דיחידאה דהכא (פי' ר"מ שאומר רואין את הנגעים להקל אבל לא להחמיר כסתמא דתמן ר' עקיבא אומר הי קדמיתא (והוא ט"ס וחילוף השורות יש כאן וכצ"ל) כסתמא דתמן דרבנן אמרי חורי היא ואת פוטרו מן הראשונה (פי' ע"כ רואין את הנגעים להקל אבל לא להחמיר ודיחידאי כסתמא דהכא ורבנן אמרי חורי היא ואת פוטרו מן הראשונה (והוא ט"ס ונתחלפו השורות וכצ"ל) ודיחידאי דתמן ר' עקיבא אומר היא קדמייתא (פי' שהוא יחידאה) כסתמא דהכא שאין את נזקק לו לא להקל ולא להחמיר (פי' כחכמים שאומרים הכא דאין נזקקין לו לא להחמיר ולא להקל).

עוד שם ר' יוסי ב"ר בון בשם ר' אחא בין דיחידאה דהכא בין רבנן דהכא מודו לרבנן דתמן להקל אבל לא להחמיר (פי' בין ר"מ ובין חכמים מודו לרבנן דתמן דאמרי דתיראה בתחילה) תמן בשהלכה לה האום ברם הכא בשהלכו להם הסימנים והאום קיימת א"ר נראין דברי ר' יוסי במוסגר ודברי ר' מאיר במוחלט ר' זעירא אמר ימי הרגל ביניהן ר' עקיבא אומר היא קדמיתא והוא נכנס לעזרה ורבנן אמרי חורי היא ואינו נכנס לעזרה הא ר' עקיבא מטמא ומחליט ורבנן אמרי תראה תחילה ומה ביניהן שמואל אמר פריחה ביניהן ר' עקיבא אומר הי קדמיתא בפורח מן הטמא טהור ורבנן אמרי חורי היא בפורח מן הטהור טמא כו':

והנה הירושלמי הזה הוא תמוה והק"ע כתב מה ביניהן לא גרסינן לי' כו' גם הפ"מ נדחק בזה מאוד והפ"מ כתב אהא דקאמר לכנוס לעזרה איכא בינייהו ואע"ג דהמצורע אסור לכנוס לשלש מחנות עד שיטהר לרבותא אליבא דרבנן קמ"ל דאפי' לכנוס לעזרה מותר שהרי כל זמן שאינו רואה הנגע בחזקת טהור הוא ועוד פי' בדוחק על הא דקאמר הא ר' עקיבא מטמא ומחליט ורבנן אמרי תראה בתחילה ומה ביניהן ופי' בדוחק:

ע"כ נראה שיש כאן (ט"ס וחילוף השורות) ותחילה צריך לגרוס אחרי שאמר מתחילה ר' יוחנן אמר ערב הרגל ביניהן ר"ע אומר הי קדמיתא כו' ואח"ז קודם המאמר של ר' יוסי ב"ר בון בשם ר' אחא בין דיחידאי דהכא בין רבנן דהכא מודו צריך לגרוס אח"ז הא דאמר ר' זעירא ימי הרגל ביניהן כו' וכמו שאבאר לקמן ואח"ז צריך לגרוס ר' יוסי ב"ר בון בשם ר' אחא בין דיחידאי דהכא בין רבנן דהכא מודו לרבנן דתמן להקל אבל לא להחמיר תמן בשהלכה לה האום ברם הכא בשהלכה לה הסימנים והאום קיימת ואח"כ אמר ר' נראין דברי ר' יוסי במוסגר ודברי ר' מאיר במוחלט ואח"ז צריך לגרוס הא ר' עקיבא מטמא ומחליט ורבנן אמרי תראה בתחילה מחליטין ומה ביניהן וע"כ אומר שמואל אמר פריחה ביניהן ר"ע אומר היא קדמיתא בפורח מן הטהור טמא ורבנן אמרי חורי היא בפורח מן הטהור טמא כו':

ובזה יתבאר הירושלמי והוא שר' יוחנן ור' זעירא סוברים דלא כשיטת הש"ס דילן דר"מ אמר רואין את הנגעים להקל אבל לא להחמיר זהו לא מצד שמחת הרגל רק שעיקר הטעם משום שברגל צריך להביא עולת ראי' ושלמי חגיגה וא"כ במאי קא מיפלגי ר' מאיר וחכמים ולא סברי כשיטת הש"ס דילן במוע"ק (ד' ז') דפליגי ר"מ וחכמים בהסגרתו דר"מ סובר דרואין אתהנגעים להקל אבל לא להחמיר ואי טהור א"ל טהור ואי טמא שתיק וחכמים אומרים לטהרו או לטמאו כתיב דכי חזי לי' דטמא לא מצי למישתק ודילמא הוי טמא ונמצא שמצערו במועד. ולשיטת הירושלמי דהיינו ר' יוחנן ור' זעירא

לא פליגי בהכי וע"כ אמר ר' יוחנן ערב הרגל ביניהן ופליגי בפלוגתא דר"ע וחכמים דהיינו בהרת ופסת כגריס ונולד לה מחי' או שער לבן דר"ע מטמא משום דהוי כנגע ראשון וחכמים אומרים רואין בתחילה ומטהרו מן הראשונה ומצד נגע השני' אינו אומר טמא. וע"כ סובר ר"מ דרואים את הנגעים להקל אבל לא להחמיר ואין הפי' שהוא על צד הספק דאם טהור אומר טהור ואי טמא שתיק אלא שהדין כך הוא שמטהרו מן הראשונה ואינו מטמא מחמת השני' וחכמים סוברים דהיא הנגע הראשונה ע"ז אומרים לא להקל ולא להחמיר

והא דקאמר ר' יוחנן דערב הרגל ביניהן (פי' דזה דווקא בערב הרגל שאם הוא טמא א"כ הוא פטור מעולת ראי' ושלמי חגיגה) ור' יוחנן אזיל לטעמי' דס"ל בחגיגה (ד' ט') דכולם תשלומין לראשון וכן בירושלמי (ריש חגיגה) אמר ר' אילא מפסח השני למד ר' יוחנן כמה דר"י אמר תמן פסח שני תשלומין דראשון כן אמר הכא כל ז' תשלומין דראשון ר' הושעי' אמר כל ז' חובה:

וע"ז קאמר ר' יוחנן ערב הרגל ביניהן פי' שע"כ אומר ר"מ רואין את הנגעים בתחילה להקל אבל לא להחמיר דהיינו בפלוגת' דבהרת כו' וסובר כחכמים דאמרי תראה בתחילה דרבנן אמרי חורי הוא ואת פוטרו מן הראשונה וע"ז אתי דיחידאה דהכא כסתמא דתמן (פי' שאומרים דתראה בתחילה וע"כ סובר ר"מ דרואין את הנגעים להקל אבל לא להחמיר כחכמים דהתם דאמרי שהיא נגע אחרת ואת פוטרו מן הראשונה ואינו מטמא משום אחרונה דבכהן תלי מילתא וע"כ יוכל להביא קרבנותיו:

וע"כ אמר ר' יוחנן דערב הרגל ביניהן דאם הוא טמא בערב הרגל שאינו יכול להביא קרבנותיו אח"כ משום שכולן תשלומין דראשון אבל אם אירע לו בתוך ימי הרגל ותחילה הי' טהור אין בזה נ"מ לפי מה שביארתי בספרי נחלת יהושע (ס' ה') על הא שכתבו התוס' בחגיגה (ד' ט') בד"ה כיון דלא חזי בראשון תו לא חזי בשני וצ"ע אם הי' פשוט בראשון וחיגר בשני מי אמרינן דחיובא רמיא עלי' בראשון ותו לא פקע מיני' אע"ג דהשתא לא חזי. או דילמא כיון דתשלומין זה לזה לר' אושעי' לא מיחייב ומיהו כיון דהשתא לאו בר חיובא הוא לא מצי מייתי לי' הואיל ואינו בביאה לא הוי בהבאה וא"כ משמע מתוס' דזהו דווקא למ"ד כולן תשלומין זה לזה אבל למ"ד דכולן תשלומין דראשון צריך להביא אעפ"י שנעשה חיגר אח"כ. רק הט"א הוכיח דלשיטת הש"ס דילן אפי' למ"ד כולן תשלומין דראשון אפ"ה אינו חייב להביא מפני שהוא נעשה חיגר ואינו נעשה בר הבאה:

והנה כבר הוכחתי מהירושלמי (דריש חגיגה ה' א') הפריש חגיגתו ומת היורשים מהו שיביאו אותה כו' וכתבתי שם דהירושלמי לטעמיה אזיל שסובר דלמאן דאמר תשלומין דראשון ע"כ אפי' נעשה חיגר אחר כך נמי צריך להביא:

[**וכן** נראה לי לבאר בירושלמי (דריש חגיגה] אמר ר' אילא מפסח השני למד ר' יוחנן כמה דר' יוחנן אמר תמן פסח שני תשלומין דראשון כן הוא אמר הכא כל ז' תשלומין לראשון ר' הושעי' אומר כל ז' חובה מה נפק מביניהן גר שנתגייר בשאר הימים על דעתיה דחזקיה פטור על דעתיה דר' הושעי' חייב. אף בטמא כן נטמא בשאר הימים על דעתיה דחזקיה פטור על דעתיה דר"י ור' הושעי' חייב (פי' אף בטמא כן פי' שביום הראשון היה טהור ואח"כ נטמא בשאר הימים וצריך להגיה על דעתיה דחזקיה ור"י חייב על דעתיה דר' הושעיה פטור (פי' שלחזקיה ור' יוחנן שסוברים דכל שבעה תשלומין לראשון א"כ אם נטמא אח"כ אף שאינו בר הבאה אעפ"כ חייב על דעתיה דר' הושעי' פטור (כצ"ל) פירוש שסובר דכל ז' חובה דהיינו שכולן תשלומין זה לזה וע"כ כיון שאינו בר הבאה אח"כ פטור]:.

גם ביארתי במ"א ששיטת הירושלמי דכל שהוא לתשלומין יש לתשלומין הדין כמו לעיקר וכמה שביארתי בכמה מקומות על הירושלמי דחגיגה (פ"ג ה"ד) דאיתא התם יום טבוח שחל להיות אחר השבת דר' יוחנן אמר של כל המשמרות (פי' דיהבינן להו הדין של הרגל דהעורות הוא של כל המשמרות ורשב"ל אמר של אותו המשמר (פי' דאין לתשלומין הדין של עיקר הרגל אע"ג שהוא לתשלומין וביארתי שם דלר' יוחנן כיון דיהבין לתשלומין כל הדין של הרגל וע"כ אם הי' טהור מתחילה אע"ג שאח"כ נעשה טמא אעפ"כ צריך להביא קרבנותיו מחמת שכולן תשלומין דראשון והי' תחילה בר הבאה:

וא"כ לר' יוחנן כל הפלוגתא דר"מ וחכמים בבהרת היינו דווקא בתחילת הרגל שאם יהי' טמא לא יוכל להביא אח"כ הקרבנות של ראי' וחגיגה אבל בתוך ימי הרגל כיון שכבר נתחייב א"כ צריך להביא אח"כ ואע"ג שהוא אינו בר הבאה ואינו יכול לכנוס לעזרה אעפ"כ יכול להביא קרבנותיו:

אך לכאורה אעפ"י שנטמא בתוך ימי הרגל לדברי חכמים שאומרים תראה בתחילה צריך לראות ולטהרו מן הראשונה ולא לטמאו מפני השני' בכדי שיוכל לאכול שלמי שמחה דההלל והשמחה שמונה אך כבר האריך בזה הט"א בתשובה (ס' ס"ה) דבשאר מיני שמחות נמי יוכל לצאת מן התורה והביא ראי' מהא דאמרינן בפסחים (ד' פ') איתמר היו ישראל מחצה טמאים ומחצה טהורים אמר רב מטמאין א' מהם בשרץ ועולא

אמר משלחין אחד מהם לדרך רחוקה ויטמאנו בשרץ קסבר שוחטין וזורקין על טמא שרץ ויטמאוהו במת מדחהו אתה מחגיגתו השתא נמי מדחהו אתה מפסחו איפשר דעביד בשני במת נמי איפשר דעביד בז' דה"ל ח' שלו קסבר עולא כולן תשלומין דראשון דחזי בראשון חזי בכולהו וכל היכא דלא חזי בראשון לא חזי לכולן וכתב הט"א ואיכא למידק מנא לי' למימר דקסבר כולן תשלומין לראשון דילמא ס"ל כולן תשלומין זה לזה ואע"ג דלא חזי בראשון חזי בכולהו ודקאמר יטמאנו במת הוא משום דא"כ אתה מדחהו משלמי שמחה כל ששת ימי הפסח ואי איפשר לו לקיים מ"ע של ושמחת בחגך אלא ע"כ מצות עשה של ושמחת איפשר לקיים בכל מיני שמחות מן התורה כו' עיי"ש:

[**וכן** נראה לי מהירושלמי (דפ"ק דר"ה ה"א) אמר ר' יוסי בר' בון כל שבעה אין אומרים לו הבא מכאן ואילך אומרים לו הבא (פי' שהמצורע לאחר יום שביעי אומרים לו הבא מתניתין פליגא על ר' יוסי בר' בון כולהם מתכוונים ומביאין קרבנותיהם ברגל (פי' דמתכוונים להביא קרבנותיהם ברגל) (והנה זה הברייתא הובא בש"ס דילן במוע"ק (ד' י"ז) ושם איתא כל אלו שאמרו מותרים בשלא היה להם פנאי אבל היה להם פנאי אסורין נזיר ומצורע אעפ"י שהיה להם פנאי מותרים שלא ישהו קרבנותיהם אבל בירושלמי איתא דכולהם מתכוונים ומביאים קרבנותיהם ברגל אלמא דיכול להביא אפי' אחר יום השביעי נמי. ופריך ניחא נזיר מצורע לא מחוסר כיפורים הוא והא תנינן ההלל והשמחה שמונה פי' וא"כ בלאו"ה איך משהין ומביאין קרבנותיהם ברגל והא תנן ההלל והשמחה שמונה א"כ הם מבטלים ממצות שמחה והא דלא פריך מראי' וחגיגה איפשר לומר דדילמא סובר הברייתא דכולן תשלומין זה לזה וכר' הושעי' דאמר כל ז' חובה או כיון דמחוסר כיפורים יכול להביא ביום הראשון קרבנותיו ולהביא קרבנות ראי' וחגיגה והא דאינו מביא הוא מחמת שהוא רגל וא"כ הוי כמו שמעוכב מחמת היום וכל שהוא מעוכב מחמת היום יש לו תשלומין כמו שכתבו התוס' בחגיגה (ד' ב') אמר ר' חנני' בריה דרב הלל לא כבר איתותבת תמן ואמר ר' יוסי קיימא ר' אבדימא נחותא בכהנים ובשעיר אוף הכא בכהנים בשעיר וכמו דאמרינן בפסחים (ד' ע') משמחו בשעירי הרגלים]:

וא"כ משלמי שמחה שאינו יכול להקריב לא איכפת לן דהא יכול לשמוח בשאר שמחות בבשר וביין וכן נתקיים מצות שמחה בכהנים ובשעיר. וא"כ הא דתנן רבי מאיר אומר רואין את הנגעים בתחילה להקל אבל לא להחמיר וכמו דמוקי ר' יוחנן דפליגי בבהרת בנולד לו פסיון או שער לבן דרבי מאיר ס"ל כחכמים דנגע אחרת היא ועל כן מטהרו מן הראשונה ואינו מטמא משום נגע אחרון וע"כ יכול להביא קרבנותיו וע"כ מוקי ר' יוחנן בתחילת הרגל דאם הוא טמא בתחילת הרגל אז יתבטל מקרבנותיו ראיה וחגיגה אבל

בתוך ימי הרגל לא פליגי ר"מ דרואין את הנגעים להקל אבל לא להחמיר דכיון דכבר נתחייב בתחילת הרגל תו לא פקע וכמו שכתבו התוס' בחגיגה ולרבי יוחנן דאמר כולן תשלומין דראשון בודאי חייב ואף לפי מה שכתב הט"א והוכיח משיטת הש"ס דילן דפטור אבל לשיטת הירושלמי כבר הוכחתי דחייב ע"כ מוקי ר' יוחנן הא דאמר ר"מ רואין את הנגעים בתחילה להקל אבל לא להחמיר בתחילת הרגל:

וע"ז אומר ר' זעירא אמר ימי הרגל ביניהן. וכמו שכתבתי תחילה שבכאן צריך לגרוס רבי זעירא אמר ימי הרגל ביניהן. ר' עקיבא אומר הי קדמיתא והוא נכנס לעזרה. והוא ט"ס ונתחלפו השורות וכצ"ל) ר' עקיבא אומר הי קדמיתא ואינו נכנס לעזרה. ורבנן אמרי חורי היא ואינו נכנס לעזרה (והוא ט"ס וצ"ל) ונכנס לעזרה (פי' דרבי זעירא אומר דימי הרגל ביניהן (פי' אפי' אם אירע ברגל) וכי תימא אם כן נתחייב בקרבנותיו מתחילת הרגל וכולן תשלומין דראשון וא"כ אפי' אם לא יראה הכהן ויטהר אותו צריך להביא קרבנותיו וע"ז אמר ר' זעירא דמ"מ אף שהוא מחויב בקרבנות מחמת שכולן תשלומין דראשון מ"מ הוא טמא ואינו יכול לכנוס לעזרה ואע"ג דמחויב לשלח קרבנותיו אף שאינו בר הבאה מחמת שכולן תשלומין דראשון מ"מ אינו יכול ליכנס לעזרה. וא"כ אינו יכול להתראות בעזרה ובפרט לפי שיטת הירושלמי דב' מצות הן וכמו דאמרינן בירושלמי ברייש חגיגה הכא חייבין בראיה כו' ואמרינן בגמ' מתניתין בראית קרבן אבל בראית פנים אפי' קטן חייב וא"כ סובר דראית פנים הוי מצוה לחוד דבזה חייב אפי' טף דגמר ראיה ראיה מהקהל. וא"כ אע"פ שיוכל לקיים הבאת קרבן ע"י אחר אף דאין ראוי לבוא מחמת שהוא טמא אפ"ה כיון דכולן תשלומין דראשון חייב אפ"ה אינו יכול לקיים ראית פנים בעזרה וע"כ אפי' בתוך ימי הרגל נמי פליגי ר"מ וחכמים דר"מ סובר דרואין את הנגעים בתחילה להקל אבל לא להחמיר דהיינו בבהרת כגריס כו' ונולד לפסיון מחי' או שער לבן דר"מ סובר כחכמים דתראה בתחילה וא"כ נגע אחר הוא ע"כ מטהרו משום נגע הראשון ואינו מטמא משום נגע אחרון וחכמים סוברים כר' עקיבא דטמא משום דהוי נגע ראשון וע"כ הוא ממילא טמא:

וא"כ ר' זעירא מפרש כמו ר' יוחנן אלא דהחילוק ביניהם דר' יוחנן מוקי לה בתחילת הרגל ור' זירא מוקי לה בימי הרגל מחמת שאע"פ שחייב בקרבנות מחמת תחילת הרגל דסבירא ליה דכולן תשלומין דראשון אפ"ה רואים את הנגעים בתחילה להקל אבל לא להחמיר משום לכנוס לעזרה דר' עקיבא אומר היא קדמיתא ואינו נכנס לעזרה (כצ"ל) ורבנן אמרי חורי היא ו נכנס לעזרה (כצ"ל) אבל גם ר' זירא סובר דפליגי ר"מ וחכמים בפלוגתא דרבנן ור"ע:

ואח"ז צריך לגרוס ר' יוסי בשם רבי בון בשם רב אחא בין דיחידאי דהכא ובין רבנן דהכא מודו לרבנן דתמן להקל אבל לא להחמיר (פירוש דלא פליגי כלל בפלוגתא דר"ע ורבנן דתמן בשהלכה לה האום ברם הכא כשהלכו להם הסימנים והאום קיימת (פי' דהוי נגע אחר לכ"ע וע"כ ר' מאיר סובר דרואים את הנגעים להקל אבל לא להחמיר פי' לטהר מן הראשונה ולא לטמא משום אחרונה וחכמים אומרים לא להקל ולא להחמיר והוא אע"פ שבודאי נגע אחר הוא עכ"ז לטהרו או לטמאו כתיב. וכיון שאתה נזקק לטהרו צריך לזקוק לטמא וע"כ אין רואים את הנגעים כלל ואין הטעם משום קרבנות אלא משום שמחת ז. הרגל משום שאם אתה מטמאו במועד מצערו:

וע"ז מביא הברייתא אמר רבי נראין דברי ר"מ במוסגר ודברי ר' יוסי במוחלט. וא"כ אין הטעם משום קרבנות אלא דפליגי בצוותא דעלמא ודצוותא דאשתו מר סבר צוותא דעלמא עדיפא ומר סבר צוותא דאשתו עדיפא:

וע"ז פריך הא ר' עקיבא מטמא ומחליט ורבנן אמרי הראה בתחילה ומה ביניהן (פי' כיון דמשני ר' יוסי ברבי בון בשם ר' אחא דבין יחידאי דהכא כו' מודו לרבנן דתמן ופליגי בפלוגתא אחרינא וא"כ מסתמא רבנן דהתם ור' עקיבא נמי סברי כמו רבנן דהכא דלטהרו או לטמאו כתיב כיון דמשני דר"מ ורבנן דהכא לא פליגי בפלוגתא דר' עקיבא ורבנן וכולהו מודו לרבנן דהתם. וא"כ ר"ע ורבנן מודו נמי לדברי חכמים דהכא דלטהרו או לטמאו כתיב וע"ז אומר מה ביניהן דליכא למימר דערב הרגל ביניהן דמסתמא ר"ע וחכמים דפליגי בבהרת כחכמים ס"ל דלטהרו או לטמאו כתיב. וא"כ אי איפשר לומר דפליגי בערב הרגל דלרבנן דאמרי דנגע אחרת היא ומטהרו מן הראשונה ואינו מטמא משום נגע השני' דזה אי אפשר דלטהרו או לטמאו כתיב וע"ז אומר הא ר"ע מטמא ומחליט ורבנן אמרי תיראה בתחילה ומה ביניהן וע"ז אומר שמואל אמר פריחה ביניהן רע"א הי קדמייתא כפורח מן הטמא טהור ורבנן אמרי חורי היא כפורח מן הטהור טמא ודו"ק:

פרק ב

הלכה ג

קטע ד

א"ר בא בר ממל אילו היה לי מי שימנה עמי התרתי בשר בכור להשקל בליטרא והתרתי שיהיו עושין מלאכה בחול המועד כלום אסרו בשר בכור להשקל בליטרא לא כדי שיהיו

מוכרין בזול והם מערימין עליו ומוכרין אותו ביוקר כלום אסרו לעשות מלאכה בחולו של מועד אלא כדי שיהיו אוכלין ושותין ויגיעין בתורה ואינון אוכלין ושותין ופחזין:

והנה הט"א האריך במגילה ודף כ"ב) אהא דאמרינן התם ת"ש זה הכלל כל שיש בו ביטול מלאכה לעם כגון תענית ציבור ותשעה באב קורין ג' ושאין בו ביטול מלאכה לעם כגון ר"ח וחולו של מועד קורין ד' וכתבו התוס' וקשיא דהא אמרינן בחגיגה (דף יח) ר"ח יוכיח שיש בו קרבן מוסף ומותר בעשית מלאכה וי"ל דודאי מותר הוא בעשית מלאכה לאנשים אבל הנשים אסורות במלאכה לפי שלא פרקו נזמיהן במעשה העגל:

וכתב הט"א דנראה לו דר"ח אסור בעשיית מלאכ' מדינא אפי' לזכרים בזמן שבהמ"ק הי' קיים מפני המוספין שקריבין בו שהן לכל ישראל והיינו טעמ' שהחמירו בע"פ אחר חצות בעשיית מלאכה יותר משאר ע"ש ועיו"ט כדאמרינן ברפ"ד דפסחים (ד' נ) וכמו דאיתא בירושלמי רפ"ד דפסחים (ה"א) מה ת"ל שם תזבח את הפסח בערב אינו בדין שתהא עסוק במלאכתך וקרבנך קרב אבל אסרו מלעשות מלאכה בהן דתני להן כל אינש דיהוי עילוהי אעין ובכורים האומר הרי עלי עצים למזבח וגיזרים למערכה אסור בהספד ותענית ולעשות מלאכה בו ביום. א"ר יונה אילין תמידין קרבנותיהן של כל ישראל אינון אם יהיו כל ישראל עולין לירושלים לית כתיב אלא שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אם יהיו כל ישראל בטילין והא כתיב ואספת דגנך מי אוסף להן את הדגן אלא שהתקינו נביאים הראשונים כ"ד משמרות על כל משמר ומשמר הי' עומד בירושלים של כהנים ושל נביאים ושל ישראלי' ועד כאן לא שמעינן מקרא דואספת דשרי בעשית מלאכה אלא מפני התמידין שקריבין בכל יום חס עליהן הכתוב דאל"כ מי אוסף להן את הדגן אבל מוספין שאין קריבין אלא לפרקים מר"ח לר"ח וממועד למועד דסגי לאסיפת דגן בשאר כל הימים לא חיסך ואסור בעשית מלאכה ביום הקרבתן לכל ישראל כו' ואע"ג דמשום פסח אינו אסור בעשית מלאכה ביום הקרבתן אלא מחצות אילך אבל קודם חצות מותר כמו דאמרינן בירושלמי (רפ"ד דפסחים שם) הרי פסח הרי קרבנן של כל ישראל ותלו אותו מנהג ח"ר אבהו שני' היא שאין הפסח קרב אלא משש שעות ולמעלה ר' אבהו בעי' האומר הרי עלי משש שעות ולמעלה מותר לעשות מלאכה משש שעות ולמטן. א"ר יוסי פסח שהקריבו בשחרית אינו פסח עולה שהקריבה בשחרית עולה היא

וא"כ מוספין שזמן הקרבתן כל היום כדתנן ספ"ב דמגילה (ד' כ') כל היום כשר למוספין א"כ אסור במלאכה מחמת המוספין ולישנא דירושלמי הכי משמע דוקא תמיד דהתורה הוציאה מן הכלל הא שאר קרבן כיוצא בו כגון מוספין שהוא לכל ישראל אעפ"י שאינו

מיוחד לבעליו כפסח דכללא הוא דאי כל כיוצא בו נמי שרי לא שייך לישנא דהוציאו מכללה כיון דכל כיוצא בו נמי שרי:

אך שהט"א באבני מילואים וחגיגה (ד' י"ח) הביא מה שכתב ר"ת בחגיגה (ד' י"ח) הירושלמי דהכא (פ"ב דמוע"ק) כלום אסרו לעשות מלאכה בחולו של מועד אלא כדי שיהיו אוכלין ושותין ויגיעין בתורה ואינון אוכלים ושותין ופחזין וא"כ מוכח דאינו אסור במלאכה אלא מדרבנן וכתב על זה הט"א דראי' גדולה היא לפי הירושלמי מ"מ כיון שהוכחנו מגמ' דידן שהוא מה"ת גמ' דידן עדיפא ובלא"ה הא מילתא נאמר בירושלמי בשם ר' אבא בר ממל שני דבריסהם וגם דבר ב' ליתא לפי גירסא דידן והכי אמר התם ר"א בר ממל אילו היה מי שימנה עמי התרתי בשר בכור להשקל בליטרא והתרתי שיהיו עושים במלאכה בחולו של מועד כלום אסור בשר של בכור מלשקול בליטרא לא כדי שימכרו אותו בזול והם מערימין עליו ומוכרין אותו ביוקר כלום אסרו לעשות מלאכה בחולו של מועד אלא כדי שיהיו אוכלין ושותין ויגיעים בתורה ואינון אוכלים ושותין ופחזין וא"כ לפי דבריו הא דאסור לשקול בשר בכור בליטרא אינו אלא מדרבנן ומטעמא כדי שיהי' נמכר בזול וברפ"ו דבכורות (ד' ל"א) לא משמע הכי דתנן כל פסולי המקדשין הנאתן להקדש ונמכרים באיטליז ונשקלים בליטרא חוץ מבכור ומעשר הנאתן לבעלים ומפ' בגמ' מאי הנאה להקדש אדמעיקרא כיון דשרית לי' נמכרין באיטליז ונשקלים בליטרא טפי ופריק מעיקרא אבל בכור ומעשר הואיל והנאתן לבעלים ולא להקדש ל"ל בה אם מוכר בזול ואסור משום זילותא דקדשים כדמוכח להדי' בפ"ח דזבחים (ד' ע"ה) בעי רמי בר חמא התפיס בכור לבדק הבית מהו שישקול בליטרא רוחא דהקדש עדיף או זילותא דבכור עדיף הרי לא כדי שימכור בזול אסרו לשקול בליטרא אלא הא דאסור לשקול הוא הסיבה גורם למכור בזול והא דלא חששו להפסד הוא מפני שהנאתן לבעלים ואסור למכור בליטרא הוא משום זילותא והכי משמע להדי' בסנהדרין (ד' קי"ב) ובפ"ק דתמורה (ד' ח') דהוי מן התורה דאמר התם שנאכל בתורת בהמתך כו' והשתא י"ל כמו שחולק בהא אגמ' דידן ה"נ בהא דאסור במלאכה בחולו של מועד חולק נמי אגמ' דידן כו' עכ"ל:

ולי נראה דודאי הירושלמי סובר דאע"ג דבתמיד של שחר אע"ג שהוא קרבן של כל ישראל הותר במלאכה דכתיב ואספת דגנך אעפ"כ ה"מ בקרבן של ציבור וע"כ כיון שהותרה המלאכה בתמיד של שחר שהוא קרבן ציבור הותר נמי בכל קרבנות ציבור והא דאמר גבי פסח הטעם דאסור במלאכה משום יום הקרבת הקרבנות היינו משום דבפסח כל יחיד מביא לעצמו קרבן פסח וכמו דאמרינן בירושלמי (פ"ב דחגיגה ה"א)

כתוב א' אומר וחג הקציר בכורי מעשיך וכתוב א' אומר כל מלאכת עבודה לא תעשו א"ר חנני' כיצד יתקיימו שני מקראות הללו בשעה שהוא חל בחול אתה חוגג ושובת ובשעה שהוא חל בשבת למחר אתה חוגג וקוצר א"ר יוסי ב"ר בון ובלבד שיבליע לעיסתו כהדא דתני להן אינש דיהוי עילוי' אעין וביכורין האומר הרי עלי עצים למזבח וגיזרין למערכה אסור בהספד ותענית ולעשות מלאכה בו ביום ואע"ג דהותרו במלאכה אע"ג שהוא זמן הקרבתן של ישראל בקרבן תמיד אעפ"כ אסור במלאכה ובקרבן של יחיד דהיינו עולת ראי' ושלמי חגיגה דלא דמי לקרבן ציבור דאע"ג דיש לכל ישראל חלק בהקרבן אעפ"כ לא הוי קרבן יחיד.

[**וכמו** דאיתא בירושלמי (פ"ק דשקלים ה"ד) אמר ר' יהודה העיד בן בוכרי ביבנה שכל כהן שהוא שוקל אינו חוטא אמר ריב"ז לא כי אלא כל כהן שאינו שוקל חוטא אלא שהכהנים דורשים מקרא זה לעצמם וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל הואיל ומנחת העומר ושתי הלחם ולחם הפנים שלנו האיך נאכלים כו' ר' טבי בשם רב המנונא כן משיבים חכמים לר' יהודה חטאת יחיד מתה אין חטאת ציבור מתה מנחת היחיד קריבה כליל ואין מנחת הציבור קריבה כליל וקשיא משיבים לאדם דבר שאינו מודה בו שאין חטאת ציבור מתה. ר' יהודה אומר תמות (פי' שאיך משיבין לר' יהודה שיש חילוק בין יחיד לחטאת ציבור דבחטאת יחיד מתה ובחטאת ציבור אינו מתה הא ר' יהודה סבירא ליה דחטאת ציבור נמי תמות). והוא מותיב לן זו לא נדבת יחיד הוא ואינון מתיבין ליה מכיון שנמסר לציבור כמו שהיא נדבת ציבור]:

וע"כ כיון דהותרה קרבן ציבור דהיינו התמיד בעשית מלאכה ע"כ אפי' בר"ח וחולו של מועד נמי מותר בעשית מלאכה ורק בקרבן יחיד לא הותרה וע"כ בע"פ או אם חל יום טבוח לאחר השבת שהוא יום הקרבת קרבנות של יחידים ע"כ אסור בעשית מלאכה.

וא"כ ניחא מה דאמרינן בירושלמי דאמר ר' אבא בר ממל אילו הי' לי מי שימנה התרתי בשר בכור כלום אסרו לעשות מלאכה בחולו של מועד אלא כדי שיהיו אוכלין ושותין ויגיעין בתורה ואינון אכלין ושתין ופחזין דמצד הקרבת המוספין כיון דאישתרי מלאכה ביום שמקריבין התמיד ע"כ אפי' ביום שמקריבין הקרבן מוסף של ר"ח וחולו של מועד נמי מותר בעשית מלאכה. וע"כ לא הביא הירושלמי במגילה (פ"ד ה"ב) הברייתא שהובא בש"ס דילן (ד' כ"ב) זה הכלל כל שיש בו ביטול מלאכה לעם כו' ושאין בו ביטול מלאכה לעם כגון ר"ח וחולו של מועד קורין ד' והוא כמו שביארתי שסובר דבר"ח אף שיש בו קרבן מוסף נמי מותר כיון דאישתרי לגבי תמיד:

ומה שהקשה הט"א על הא דאמר ר' אבא בר ממל אילו הי' לי מי שימנה עמי התרתי בשר בכור להשקל בליטרא כו' כלום אסרו בשר בכור להשקל בליטרא לא כדי שיהיו מוכרין אותו בזול והם מערימין ומוכרין אותו ביוקר והקשה ע"ז הט"א מהא דזבחים (ד' ע"ז) דמשמע דמשום זילותא היא וכן בתמורה (ד' ח') לעולם בבעל מום ודקא קשי' לך היינו בהמתה מי שנאכל בתורת בהמתה יצאת זה שאינו נאכל בתורת בהמתך וא"כ משמע שהוא מדאורייתא וא"כ איך יתיישב הא דר"ש שאומר בהמתה פרט לבהמת בכור ומעשר דודאי מיירי בבעל מום ולשיטת הירושלמי הא דאינו נשקל בליטרא הוא רק מדרבנן כדי שיהיו מוכרים בזול וא"כ אמאי קאמר ר"ש דבהמתך ולא בהמות בכור ומעשר. והנה הק"ע כתב דמוקי לה בתמימים כיון דאית לכהן זכי' בגויה מחייה לא אמעטי משללה ולא שלל שמים עכ"ל:

ואינו נראה דאף דמשמע בירושלמי (פ"א דמ"ש) וכן (בפ"ב דקידושין) תמן תנינן המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשי' קנים אינה מקודש' א"ר יהודה ב"פ ר"י יליף כל הקדשים מבכור מה בכור מקדשין בו את האשה אף הקדשים מקדשין בו האשה כו' אלמא דהירושלמי אינו סובר כשיטת הש"ס דילן דאיתא בפ"ק דתמורה (ד' י"ז) אמר ר"מ אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בזמן הזה הואיל ואית לכהן זכי' בגוי' אבל בזמן שבהמ"ק קיים כיון דתם להקרבה הוא דקאי אין מוכרין אותו תמים חי. דהא הירושלמי קאמר דר' יהודה יליף כל הקדשים מבכור אלמא דלשיטת הירושלמי הא דמוכרין אותו תמים חיים הוא אפילו בזמן ביהמ"ק אבל אעפ"כ לא יתיישב דהא אמרינן התם בירושלמי ר' מאיר יליף כל הקדשים ממעשר בהמה מה מעשר בהמה אין מקדשין בהן את האשה אף כל הקדשים אין מקדשין בהן את האשה וכן תנן (פ"ק דמעשר) מעשר בהמה אין מוכרין אותו תמים חי ושחוט ואין מקדשין בהן את האשה וא"כ תיפוק לי' משללה ולא שלל שמים אך יש לומר דבמעשר בהמה נמי אע"פ שהוא חי אעפ"כ הוי ממונו משום דלאחר שחיטה ולא אמרינן כיון דלהקרבה קאי לאו ממונו והכי משמע בתו' שם ד"ה ובמאי דעיקר הקושי' הוא ממעשר בהמה:

אך לכאורה ניחא שפיר דהא אמרינן בירושלמי דסנהדרין (פ"י ה"ז) ר' שמעון אומר בהמתה ולא בכורות ולא מעשרות שבתוכה שללה לא כסף ומעשר שני שבתוכה ריב"ח בעי שער הצדקניות שבתוכה מהו נשמעינה מהדא ר"ש אומר בהמתה לא בכורות ומעשרות שבתוכה שללה לא כסף הקדש ומ"ש בתוכה (ופי' הפ"מ נשמעינה מן הדא דר"ש דממעט בכורות ומעשר בהמה וע"כ שהוממו ואע"ג דהשתא בכלל שללה היא מ"מ אמעיט משום דלא דמי לשאר בהמה שלהן הוא הדין לשער נשים צדקניות דלא

דמי לשאר נכסים והוא כמו שפירש"י בסנהדרין (ד' קי"א) אמר רבינא לעולם בבעלי מומין ומי שנאכל תורת בהמתך יצאו אלו שאין נאכלין בתורת בהמתך אלא בתורת בכור ומעשר דשלל שמים הוא ופירש"י שם יצאו אלו שיש להם שם לואי שאינם נאכלים בתורת בהמתם כו' אלא בהמת בכור ומעשר וע"כ פשיט נמי לענין שער נשים צדקניות:
אך מ"מ נראה לי שאין זה דימוי כלל ואיך פשיט מינה להא דשער נשים צדקניות וע"כ נראה לי לבאר בזה מה שביארתי בספרי נועם ירושלמי על הא דקאמר בירושלמי (פ"ג דערלה) התיב ר' יוסי והא מתניתא פליגא האורג מלא הסיט מצמר בכור כו' ובכור לאו כקדשים שיש לו מתירין והוא תמוה דזה הקושיא אינה רק לעקבי' בן מהללאל בכורות (ד' כ"ה) אבל חכמים סוברים דצמר בכור בעל מום שנשר והניחו בחלון ואח"כ שחטו אסור וא"כ לא הוי דבר שיש לו מתירין. וכתבתישמנע ב מ שם דאיפשר לומר דאפי' בבכור בעל מום או פסולי המוקדשים אסור משום ולא תגוז ואפי' הגיזה עצמה נמי קדוש והא דאמרינן התם דהטעם גזירה שמא ישהה היינו לאחר ששחטו דהשחיטה מתרת דאורייתא אלא דאסור מדרבנן גזירה שמא ישהה וא"כ כיון דניתר מדאורייתא א"כ ה"ל דבר שיש לו מתירין מדאורייתא עיין שם שהארכתי בזה:
וא"כ איפשר לומר דהא דקאמר ר"ש בהמתך ולא בהמות בכור ומעשר היינו אעפ"י דנאכלים אעפ"כ כל פסולי המוקדשין אסורין בגיזה כמו דאמרינן בבכורות (ד' ט"ו) תזבח ולא גיזה בשר ולא חלב וע"כ כיון דהגיזה אסורה א"כ לא הוי בכלל בהמתך:
אך אעפ"י דהגיזה אסורה והשער שלה אסור מ"מ גוף הבכור מותר בשחיטה אם הוא בעל מום אעפ"כ אמרינן דכיון דהשער קדוש א"כ אפי' בגוף הבהמה נמי לא הוי בכלל בהמתך אעפ"כ השער הוי כגוף וכמו דאיתא בערכין (ד' ז') הכא דמחבר בה טעמא דאמרה הנו הא לא אמרה תנו גופה היא ומיתסר והכא נמי לענין שער נשים צדקניות דהוי כגופה וע"כ מותר השיער דלא הוי בכלל נכסים אלא דהוי כגופה:
[**עוד** נראה לי דהירושלמי אינו סובר כמו הש"ס דילן בסנהדרין (ד' קי"ב) בעי רב יוסף שער נשים צדקניות מהו רבא אמר הא דרשעיות אסור תקבץ ושרפת כתיב מי שאינו מחוסר אלא קביצה ושריפה יצא זה שמחוסר תלישה וקביצה ושריפה אלא אמר רבא בפיאה נכרית ה"ד אי דמחובר בגופה כגופה דמי לא צריכא דתלי בסיבטא בנכסי צדיקים שבתוכה דמי ואבד או דילמא כיון דעיילי' ונפקא כלבושה דמי תיקו. אבל הירושלמי דבעי ר' יוסי בר' חנינא שער הצדקניות שבתוכה בעי במחוברים ולא ס"ל כשיטת הש"ס דילן דתקבץ ושרפת וע"כ פשיט מהא דר"ש דאמר בהמתך ולא בהמת בכור ומעשר שבתוכה והטעם דלא הוי בהמתך משום השער דילה דקדוש אלמא דהשער הוה כגופה

וע"כ לא הוי גוף הבהמה בכלל בהמתך משום השער וה"נ לענין שער נשים צדקניות דהוי השער כגופה:

וע"כ לא פשיט הש"ס דילן זה הבעי' דשיער נשים צדקניות מהא דר"ש דאיפשר לומר דהש"ס דילן סובר דהא דתזבח ולא גיזה היינו שאין לגוז אבל לא מצד דהגיזה קדוש. א"כ אמאי לא הוי בהמתך. וע"כ קאמר בפ"ק דתמורה (ד' ח') דהטעם מי שנאכל בתורת בהמתך. (ועוד דלהש"ס דילן מפרש דמיירי בתלושין אלא שמחובר בגופה א"כ אין זה שייך להא דבהמתך ולא בבהמת בכור ומעשר אפי' לשיטת הירושלמי):

ובזה יתבאר הירושלמי (פ"ז דגיטין ה"ה) מה דהיא צריכא לר' אלעזר פשיטא ליה לריב"ח דתנינן תמן האשה שנהרגה נהנין בשערה בהמה שנהרגה אסורה בהנאה אמר ריב"ח באומרת תינתן כבנתי לבתי משמע הא בלאו"ה הוי שערה כגופה וא"כ אמאי לא פריך מהא דריב"ח אדריב"ח דסנהדרין (פ"י ה"ז) דבעי ריב"ח שער נשים צדקניות מהו כמו דמקשה הש"ס דילן בערכין (ד' ז') על רב שאומר באומרת תני שערי לבתי ופריך טעמא דאמרה תנו הא לא אמרה תנו גופה היא ומיתסר והא מיבעי' ליה לריב"ח דבעי ריב"ח שער נשים צדקניות מהו אך דבש"ס דילן בעי לה ריב"ח ולא פשיט ובירושלמי פשיט לי' מהדא דר"ש אומר בהמתך לא בכורות ומעשרות שבתוכה. וע"כ כיון דפשיט לי' דשערה כגופה ע"כ אמר דהאשה שנהרגה נהנין בשערה היינו באומרת תני כבנתי לבתי ומשמע מהירושלמי דלא קאמר דמיירי בפיאה נכרית ובתלי בסכתא משמע דמיירי דמחובר בגופה וע"כ פשיט לה מהא דר"ש אומר בהמתך ולא בהמת בכור ומעשר דהטעם הוא גיזה דהשער קדוש וע"כ לא הוי בהמתך וה"נ לענין שער נשים צדקניות הוי כגופה וע"כ לא הוי בכלל נכסים ודו"ק):

וא"כ נתבאר שלשיטת הירושלמי הא דנשקל בליטרא הוא כדי שיהיו מוכרין בזול והא דקאמר ר"ש בהמתך ולא בכורות ומעשרות היינו בבכור מצד שהשער המחובר בה קדוש ע"כ לא הוי בהמתך. אבל הא דנשקל בליטרא הוא רק מדרבנן כדי שיהי' נמכר בזול [וכן אמרינן בירו' (רפ"ג דמ"ש) בהדא דתני הי' אומר אדם לחבירו מה אכלת היום והוא אומר לו קיץ והי' יודע שהוא בכור מה הקיץ נמכר בזול אף הבכור נמכר בזול כו' והא דלא קאמר הש"ס דילן הכי איפשר לומ' שהוא כמו דאיתא בתמורה (דף ח') מר זוטרא איקלע לבי רב אשי א"ל ליטעום מר מידי אייתי לקמיה בשרא א"ל ליכול מר דמיברי משום דבוכרא הוא מנלן אמר דזבן לן פלוני כהן א"ל לא סבירא לכו הא דאמר רב הונא ברי' דרב יהושע מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות א"ל לא סבירא לן דאנן מזבן קא מזבני א"ל ולא ס"ל דתנן עד כמה ישראל חייב לטפל בבכור בדקה שלשים יום ובגסה

חמשים יום ואי א"ל תניתו לו בתוך זמנו הרי זה לא יתננו לו ואמר רב ששת מה טעם מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות אמר לו התם מוכחא מילתא הכא מזבין קא זבנינא לשון אחר א"ל הכא לא יהיב דמי הכא קיהיב דמי מאי אמרת מזיל כהן גבי' דסבר כהן דכי הוי לי' בכור אחרינא יהיב ניהלי' לא כו' בוצינא טב מוקרא וע"כ אף דמסיק דמותר לקנות מן הכהן הבכור היינו טעמא דלא יזלזל מחמת שיתן לו בכור אחר משום דבוצינא טב מקרא אבל איך יתקנו לכתחילה לשקול בליטרא כדי שימכור בזול א"כ יהיה ככהן המסייע בבית הגרנות וע"כ שיטת הש"ס דילן דהטעם הוא משום זילותא דבכור ע"כ אין שוקלין בליטרא ובשלמא בקדשים הנאתן להקדש אבל לא בבכור ומעשר שהנאתן לבעלים (ויש לדחות).

אבל שיטת הירושלמי הוא כמו דאיתא בירושלמי (פ"ו דדמאי) ר"י ב"ח אמר אדם נותן מעשרותיו בטובת הנאה. ר' יוחנן אמר אין אדם מביא מעשרותיו בטובת הנאה כו' מתניתא פליגא על ר' יוחנן אומר ישראל לישראל הילך סלע זה ותן בכור זה לבן בתי הכהן (וא"כ דווקא ישראל לישראל אבל לכהן אינו יכול לומר ישראל הילך סלע זה ליתן בכור זה לבן בתי הכהן דה"ל ככהן המסייע בבית הגרנות) פתר לה ברוצה ליתנו לשנים כהנים ובן בתו א' מהן והוא אמר הילך סלע זה ותן כולן לבן בתו כהן כו' ע"ש וא"כ ריב"ח אינו סובר הטעם דכהן המסייע בבית הגרנות וא"כ איפשר לומר דהתקנה הי' שלא להשקל בליטרא כדי שימכור בזול וא"כ ר' אבא בר ממל שאומר הטעם שהבכור אין שוקלין בליטרא הוא כדי שימכור בזול לית לי' הטעם של כהן המסייע בבית הגרנות וסובר דאדם נותן מעשרותיו בטובת הנאה כר' יוסי בר' חנינא] והא דאמר ר' שמעון בהמתך ולא בהמות בכור מעשר הוא משום הגיזה והשער שעלי' וע"כ אמרינן בסנהדרין (פ"י ה"ז) ר"י בר חנינא בעי שיער הצדקניות שבתוכה מהו וע"ז אמר נשמעינה מהדא ר"ש אומר בהמתה לא בהמת בכור ומעשר שעיקר הטעם משום הגיזה והחלב. ואם כן בבכור עיקר הטעם משום גיזה אלמא דהשער כגופה דמי אינו סובר הטעם דמי שנאכל בתורת בהמתך לאפוקי בכור דאינו נמכר באיטליז ואינו נשקל בליטרא אבל ריב"ח סובר דעיקר הטעם הוא מדרבנן כדי שימכור בזול ולית לי' כהן המסייע בבית הגרנות כמו דאיתא בירושלמי (פ"ו דדמאי) והא דאמר ר"ש בהמתך לאפוקי בכור ומעשר הוא מפני השער. וא"כ יש ראי' דהשער הוי כגופה וע"כ פשיט לשער נשים צדקניות דהוי בכלל גופה ולא הוי בכלל נכסים ודו"ק:

פרק ג

הלכה א

קטע טו

תני כל אלו שאמרו מגלחין במועד מותרין לגלח בתוך שלשים יום של אבל אית תניי תני אסור ואית תניי תני מותר אמר רב חסדא מ"ד מותר בשיש שם רגל ומ"ד אסור בשאין שם רגל מתניתא פליגא על רב חסדא הרי שתכפוהו אביליו זה אח"ז ה"ז מיקל בסכין ובמספרת אבל לא במספרים ויעשה אבל השני אצל הראשון כמי שהוא אנוס ויגלח הוי לא אתאמרת אלא מפני כבוד הרגל כו'

והנה הירושלמי הזה אין לו ביאור והק"ע והפ"מ נדחקו בזה. ע"כ צריך לבאר הירושלמי והוא דתני כל אלו שאמרו מגלחין במועד מותרין לגלח בתוך שלשים יום של אבל (פי' כל אלו שאמרו מותרין לגלח במועד דהיינו הבא ממדינת הים ומבית השביה והיוצא מבית כו' מותרין לגלח בתוך שלשים יום של אבל אית תני תני אסור ואית תניי תני מותר ואמר רב חסדא מאן דאמר מותר בשיש שם רגל ומ"ד אסור בשאין רגל (פי' כשיש בתוך אבילות רגל וברגל התירו הא דאלו מגלחין במועד הבא ממדינת הים כו' וע"כ מותר באבילות נמי אבל בשאין שם רגל ע"כ אסור באבילות):

והנה בש"ס דילן במוע"ק ודף י"ז) ת"ר כל אלו שאמרו מותרין לגלח במועד מותרין לגלח בימי אבלן והתניא אסורין אמר רב חסדא אמר רב שילא כי תניא הכא מותרין בשתכפוהו אבליו אי בשהכפוהו אבליו מאי אירי' כל אלו שאמרו אפי' כולי עלמא נמי דתניא תכפוהו אבליו זה אחר זה הכביד שערו מיקל בתער ומכבס כסותו במים הא איתמר עלה אמר רב חסדא בתער ולא במספרים במים ולא בנתר כו':

והנה הירושלמי אינו סובר כשיטת הש"ס דילן דקא משני מאן דאמר מותר בשיש שם רגל ומ"ד אסור כשאין שם רגל (פי' דהא דתני מותר דכל אלו שאמרו מותרין לגלח במועד מותרין לגלח בימי אבלן היינו אם האבילות של שלשים הוא בתוך הרגל דהיינו שקברו ברגל דהרגל עולה למנין שלשים וכמו דאמרי'לקמן ר' אלעזר הורי לשמעון בר בא הרגל עולה למנין שלשים. א"ר יוסי אשכחן תלתין קודמין לשבעה אבל אם אין האבילות בתוך הרגל אפי' הני שמותרין לגלח במועד כגון הבא ממדינת הים כו' אפי' הכי אסורין בימי אבלן:

ואפשר לומר דהטעם הוא דכל אלו שאמרו מותרין לגלח במועד כגון הבא ממדינת הים וכו' היינו משום דהא דאסור לגלח במועד הוא כמו דאמרינן במוע"ק (ד' י"ד) שלא יכנסו לרגל כשהן מנוולין וכן אמרינן בירושלמי (רפ"ג דמוע"ק) הא שאר כל בני אדם אסורין

א"ר סימון גזרו עליהן שלא יכנסו לרגל מנוולין וע"כ כל שלא היו יכולין לגלח קודם הרגל כגון הבא ממדינת הים והיוצא מבית השבי' כו' ע"כ מותרין לגלח ברגל: אבל באבילות שאסורין לגלח מחמת האבילות ע"כ אפי' הני כגון הבא ממדינת הים כו' שלא היו יכולים לגלח קודם האבילות אעפ"כ אסורין לגלח בתוך שלשים של אבל:

והא שאומר בירושלמי דהא דמותר לגלח בתוך שלשים היינו כשיש שם רגל. והש"ס דילן לא משני הכי במוע"ק (ד' י"ז) דהא אמרינן שם אמר רב חסדא כי תני' ההיא דמותרין בשתכפוהו אבילות ע"כ נראה לי דפליגי בזה כמו שמחולקים הרמב"ן והרא"ש הביאם הטור יו"ד (ס' שצ"ט) שכתב והרגל עולה למנין שלשים שהרי דין שלשים דהיינו גיהוץ ותספורת נוהגין ברגל וכתב הרמב"ן ולא מתורת הרגל לבד אסור בהן אלא אף מתורת אבל שהרי מתורת הרגל מותר ללבוש בגדים מגוהצין חדשים ולבנים ונוטל צפרניו במספרים ושמח שמחת מריעות והבא ממדינת הים ומבית השבי' ומשאר דרכים שמנו חכמים מותרין לספר ולכבס ומדין אבילות אסור בכולן כמו בחול כו' ומדברי הרא"ש יראה שאינו אסור כלל מתורת האבילות אלא מדברים האסורים לו ברגל:

ובזה יתבאר שהירושלמי סובר דכיון דהני כגון הבא ממדינת הים והיוצא כו' וכה"ג שהתירו להם חכמים ברגל ע"כ מותר אפי' אם חל אבילות של שלשים בתוך הרגל דאע"ג דהרגל עולה למנין שלשים כמו דאמרינן במוע"ק (ד' י"ח) בעא מיני' אביי מרבה קברו ברגל רגל עולה לו למנין שלשים כו' למנין שבעה לא קא מבעי' לי' דלא נהגו מצות שבעה ברגל כי קא מבעי' לי' למנין שלשים דקא נהגא מצות שלשים ברגל כו' איתיבי' הקובר את מתו ב' ימים קודם הרגל כו' ורגל עולה לו אעפ"כ אין רגל עולה רק מחמת שהוא אסור בלא"ה בתגלחת. אבל הני שמותרין לגלח ברגל כגון הבא ממדינת הים מותר ברגל אפי' בתוך שלשים של אבילות שכיון שמותרים ברגל א"כ אם יהא אסור מחמת שלשים של אבילות א"כ נהגא אבילות ברגל וע"כ מותר בהני שמותרין לגלח בתוך הרגל והוא כשיטת הרא"ש וע"כ משני דכל הני דמותרין לגלח במועד מותרין לגלח בתוך שלשים של אבל בשיש שם רגל היינו דכיון דמצד הרגל מותר מותר ג"כ אף שהוא אבל. דאם יהא אסור מחמת אבילות א"כ ינהוג אבילות ברגל

אבל הש"ס דילן סובר דהא דאמרינן דימי הרגל עולה למנין שלשים היינו דמהני שלשים ברגל אעפ"י שמצד הרגל מותר כגון בהא דבא ממדינת הים וכה"ג אפ"ה אסור מדין אבילות וכמו שכתב הרמב"ן וכן פסק בש"ע יו"ד וסי' שצ"ט סע' א') שכתב ורגל עולה למנין שלשים שהרי דין שלשים דהיינו גיהוץ ותספורת נוהגים ברגל ולא מתורת הרגל לבד אסור בהן אלא אף מתורת אבל שהרי מתורת הרגל מותר ללבוש כלים מגוהצים כו'

ונוטל צפרניו במספרים כו' והבא ממדינת הים ומבית השבי' כו' ומדין אבילות אסור בכולם כמו בחול עכ"ל):

וע"כ לא משני בש"ס דילן במוע"ק (דף י"ז) אהא דאמר ת"ר כל אלו שאמרו מותרין לגלח במועד מותרין לגלח בימי אבלן והתני' אסורים אמר רב חסדא אמר רב שילא כי תני' הכא מותרין בשתכפוהו אבליו כו' ולא משני כמו דמשני בירושלמי אמר רב חסדא מ"ד מותר בשיש שם רגל ומ"ד אסור בשאין שם רגל והוא משום דשיטת הש"ס דילן דכיון דשלשים נוהג ברגל ע"כ אפי' הני שמותרין מחמת הרגל אפ"ה אסורין מחמת אבילות (וכמו שכתב הרמב"ן ודו"ק:

ובזה יתבאר הא דאמר שם מתניתא פליגא על רב חסדא הרי שתכפוהו אבליו זה אחר זה הרי זה מיקל בסכין ובמספרת אבל לא במספרים ויעשה אבל השני אצל אבל הראשון כמו שהוא אנוס ויגלח הוי לא איתאמרת אלא מפני כבוד הרגל. ונראה שצריך להגיה מתניתא מסייע לדרב חסדא (וכן הגיה הק"ע) הרי שתכפוהו אבליו כו' ויעשה אבל השני אצל אבל הראשון כמו שהוא אנוס ויגלח (פי' שמביא ראי' דלא התירו אנוס אלא במועד כמו דתנן ואלו מגלחין במועד הבא ממדינת הים כו' אבל באבל לא התירו אנוס וכמו שביארתי דבשלמא ברגל הא דאסור לגלח הוא שלא יכנסו לרגל כשהן מנוולים וזהו דווקא כשהיו יכולים לגלח מתחילה אבל אם הי' אנוס קודם הרגל ע"כ הותר לו לגלח משא"כ באבל שאסור לגלח הוא משום אבילות אפי' אם הי' אנוס נמי אסור לגלח) וע"ז מביא ראי' מהא דתני' הרי שתכפוהו אבליו זה אחר זה ה"ז מיקל בסכין ובמספרת אבל לא במספרים ויעשה אבל השני אצל אבל הראשון כמו שהוא אנוס ויגלח דהא הוא אנוס מחמת אבילות הראשון ולא הי' יכול לגלח אלא ודאי שלא התירו אנוס במועד וע"ז אומר הוי לא אתאמרת אלא מפני כבוד הרגל (פי' דלא אתאמרת הא דכל אלו שאמרו מותרין לגלח בימי אבלן היינו במועד גופה דכיון דמצד הרגל מותר ע"כ אינו אסור מחמת אבילות דא"כ ינהוג אבילות ברגל דאין רגל עולה למנין שלשים אלא בתגלחת שאסור בלא"ה ברגל אבל אלו שמותרין מחמת הרגל מות' מחמת אבילות נמי):

ובזה יתבאר הא דאמרינן שם בירושלמי ר' שמואל בר רב יצחק בעי ניחא בתוך ז' בתוך ל' (פי' דמקשה דמה היא הראי' דילמא כי היכי דהתירו אנוס במועד לגלח התירו נמי אנוס באבילות ומאי דמקשה דיעשה אבל השני אצל הראשון כמו שהוא אנוס ויגלח דילמא לא התירו אנוס אלא בשלשים אבל לא בשבעה התיב ר' חנני' חברין דרבנן והא תני אלו דברים שאבל אסור בהן כל שבעה (פי' ומנה תגלחת נמי בכלל ואם בתוך שלשים הוא אסור בתוך שבעה לא כש"כ לא איתאמרת אלא בשתכפוהו אבליו. אלא ודאי דמיירי

בתכפוהו אבליו דבשלשים מותר ובשבעה אסור הדא אמרה שהוא מותר בשתכפוהו אבליו (פי' בשלשים). א"ר מתני' מ"ד אסור כדרכו במספרים (פי' דלעולם אנוס אסור בשלשים והא דמנה תגלחת בשבעה ואם בשלשים אסור לא כש"כ בשבעה הוא לענין הא דתני' הרי שתכפוהו אבליו זה אחר זה ה"ז מיקל בסכין ובמספרת זהו בשלשים מותר ובשבעה אסור) וא"כ הא דתנן כל אלו שאמרו מותרין לגלח במועד מותרין לגלח בימי אבלן היינו בימי אבלן שהוא במועד דרגל עולה לו למנין שלשים וכמו שביארתי:

ובזה יתבאר הא דאמרינן שם שפם ונטילת צפרנים אית תניי תני ברגל מותר ובאבל אסור ואית תניי תני ברגל אסור ובאבל מותר מ"ד ברגל מותר בשיש שם רגל (עיין בק"ע ואפשר שא"צ להגיה וכמו שאפרש) דמ"ד ברגל מותר כשיש שם רגל פי' דקאי על אבל ג"כ אך כשיש שם רגל מותר באבל נמי והוא כמו דאמרינן במוע"ק (ד' י"ז) ת"ר כשם שאמרו אסור לגלח במועד כך אסור ליטול צפרנים במועד דברי ר' יהודה ור' יוסי מתיר וכשם שאמרו אבל אסור לגלח בימי אבלו כך אסור ליטול צפרנים בימי אבלו דברי ר' יהודה ור' יוסי מתיר אמר עולא הלכה כר' יהודה באבל והלכה כר' יוסי במועד וע"כ מותר ליטול צפרנים במועד אבל בימי אבלו אסור:

וע"כ אומר אית תניי תני ברגל מותר ובאבל אסור וקא מפרש דשני הברייתות מיירי באבל והא דאמרו דברגל מותר היינו כשיש שם רגל והירושלמי אזיל לטעמי' כמו שביארתי לעיל שסובר דהא דאמרינן שימי הרגל עולה לו למנין שלשים היינו ממה שהוא אסור מחמת הרגל וא"כ בנטילת צפרנים שמותר מחמת הרגל אעפ"י שסובר דאבל אסור בנטילת צפרנים אעפ"כ ברגל מותר דהא דרגל עולה לו למנין שלשים היינו במה שהוא אסור מחמת הרגל כמו שביארתי שיטת הירושלמי (והוא כמו שכתב הרא"ש לשיטת הש"ס דילן) אבל לשיטת הש"ס דילן לפי מה שכתב הרמב"ן והובא בש"ע יו"ד (סי' שצ"ט) וכתב שאף בנטילת צפרנים שמותר לגלח מחמת הרגל ועיין ש"ע שם) אף על פי כן אסור מחמת המועד:

וע"ז אומר מ"ד ברגל אסור בשיש הערמה (פי' שהי' יכול ליטול השפם והצפרנים קודם הרגל וא"כ הוי כערמה). באבל מותר כשאין שם הערמה. ואיפשר לומר שאם הי' תחלה אבל א"כ אין כאן הערמה דהא לא הי' איפשר לו ליטול צפרנים ואח"כ הוא בתוך שלשים במועד. וא"כ הוא מותר מחמת המועד דהא מותר ליטול צפרניים במועד וע"כ אפילו בשלשים של אבל נמי מותר לשיטת הירושלמי:

וע"ז אומר רב חייא בר אשי בשם רב הלכה כדברי מי שהוא מיקל כאן וכאן ר"ש בר אבא בשם ריב"ל הלכה כדברי המיקל באבל והוא כמו דאמרינן במוע"ק ושם) שמואל אמר

הלכה כר' יוסי במועד ובאבל דאמר שמואל הלכה כדברי המיקל באבל וא"כ באבל נמי מותר כו' ודו"ק:

הלכה ה

קטע ד

שם (ה"ה) רב יהודה בשם שמואל ר' אבהו בשם ר"י הלכה כאבא שאול ותני כן הלכה כדבריו ר' בא בשם רב דברי אבא שאול בין ימים בין גזירות בטלו אבל דברי חכמים ימים בטלו גזירות לא בטלו ומה ביניהן רב חונא אמר ערב הרגל ביניהן אם גלח ערב הרגל יגלח אחר הרגל אם לא גילח ערב הרגל אל יגלח לאחר הרגל כו' ר' אליעזר הורי לר"ש ב"ר בא לגלח לאחר הרגל ולא ידעינן אי כהדא דאבא שאול ואין כהדא דרבנן דברי הכל (ופי' הק"ע ולא ידעין אי כהדא דאבא שאול כלומר דסובר דפליגי אבא שאול וחכמים גם בהא אי בטלו ימים או לא ופסק כאבא שאול גם בהא או דילמא סובר דלא פליגי אבא שאול וחכמים אלא אי מקצת היום ככולו אבל ימים בטלו לכולי עלמא עכ"ל):

והנה צריך לבאר דמשמע דמספקא לי' אי פליגי חכמים ואבא שאול בהא דגזירה בטלו ימים לא בטלו או דלא פליגי אבא שאול ורבנן בזה וכולם מודו דגזירה בטלו ימים לא בטלו וא"כ משמע דמספקא לי' אי פליגי בזה ובש"ס דילן במוע"ק (ד' י"ט) פליגי בברייתא דאיתא שם והתני' הקובר את מתו שלשה ימים קודם הרגל בטלה הימנו גזירה שבעה שמונה ימים קודם הרגל בטלה הימנו גזירת שלשים ומגלח ערב הרגל אסור לגלח אחר הרגל. אבא שאול אומר מותר לגלח אחר הרגל שכשם שמצות שלשה מבטלת גזירת שבעה כך מצות שבעה מבטלת הימנו מצות שלשים והא אנן שמונה תנן קסבר אבא שאול מקצת היום ככולו ויום שביעי עולה לו לכאן ולכאן א"כ מפורש בברייתא דפליגי בב' הדברים אי אמרינן מקצת היום ככולו וגם אם לא גילח ערב הרגל אם מותר לגלח אחר הרגל ובירושלמי משמע דמספקא לי' אי פליגי גם כן בזה אם לא גילח ערב הרגל אם מותר לגלח אחר הרגל או לא:

אך זהו דוחק דמה ספקא לי' אי פליגי בזה או לא ע"כ נראה לי לשיטת הירושלמי לא פליגי בזה אלא אם שמונה ימים דווקא קודם הרגל בטלה הימנו גזירת הרגל או דשבעה ימים קודם הרגל ומקצת היום ככולו דחכמים סברי שמונה ימים ואבא שאול אומר שבעה:

וע"ז אומר ר' בא בשם רב דברי אבא שאול בין ימים בין גזירות בטלו אבל דברי חכמי' ימים בטלו גזירות לא בטלו שאומר דבברייתי' לא פליגי בזה כמו דאיתא בש"ס דילן (שם) אלא שאומר ר' בא בשם רב דברי אבא שאול בין ימים בין גזירות לא בטלו (פי' שלדברי

אבא שאול שאומר דהקובר את מתו שבעה ימים קודם הרגל בטלה ממנו גזירת שלשים מותר לגלח אחר הרגל ולדברי חכמים שאומרים דדווקא שמונה ימים קודם הרגל בטלה הימנו גזרת שלשים ע"כ ימים בטלו גזירה לא בטל

וא"כ כיון שביארתי דלא תני' בהדי' בברייתא בזה פלוגתא דאבא שאול וחכמים אלא שאומר דלדברי אבא שאול בין ימים בין גזירות בטלו אבל דברי חכמים ימים בטלו גזירה לא בטלו א"כ צריך לבאר דמה תלי זה בזה דלדברי אבא שאול שאומר דשבעה ימים קודם הרגל בטלה ממנו בין ימים בין גזירה ולדברי חכמים שאומרים שמונה סוברים דימים בטלו אבל גזירה לא בטלו:

ע"כ נראה לי לבאר דלאבא שאול שאומר דמצות שבעה מבטלת ממנו גזירת שלשים והוא משום דמקצת היום ככולו והטעם הוא משום כבוד הרגל כמו דאיתא שם בירושלמי ר' ירמי' הורי לר' יצחק כו' לגלח יום שלשים מן מתניתין שמונה ימים קודם הרגל בטלה ממנו גזירת שלשים הוא שמיני הוא שלשים. א"ר יוסי שני' היא תמן שמפני כבוד הרגל התירו ואף שבזה יש פלוגתא בירושלמי שם אם מותר לגלח ביום שלשים או שצריך לגלח אחר שלשים אעפ"כ בהא דאבא שאול דמצות שבעה מבטלת מגזירת שלשים הא דאמרי' מקצת היום ככולו אינו רק מפני כבוד הרגל ועיין בתוספו' מוע"ק (ד' י"ט) בד"ה אתי' כו' והרי"ט פירש כיון דקיי"ל מקצת יום שבעה ככולו ועולה לכאן ולכאן מקצת היום ככולו ויכול לגלח ביום כ"ט ובתוספו' הרב לא פירש כן דלא אמרינן שיהא יום שבעה לשני ימים לענין שלשים יום עכ"ל:

וא"כ הא דאמרינן דיום שבעה עולה לכאן ולכאן אינו רק שהתירו מפני כבוד הרגל. אבל באמת לא התחילה האבילות של שלשים עד יום שמיני וא"כ נדחה השלשים בתחילתו מפני הרגל קודם חלות השלשים. וע"כ לדברי אבא שאול בטלו גזירות וימים שאפי' לא גילח קודם הרגל מותר לגלח לאחר הרגל כיון שנדחה השלשים בתחילתו א"כ כבר נפטר וכמו שאבאר לקמן אבל לרבנן דאמרי דדווקא ביום שמיני בטלה ממנו גזירת שלשים וא"כ כבר התחילה האבילות ע"כ אף שבטל' מחמת הרגל אעפ"כ אם לא גילח עד הרגל לא בטלה ממנו האבילות:

וזה יתבאר במה שביארתי בספרי עמק יהושע הא דאמרי' בסנהדרין (ד' מ"ז) גבי אבילות דאבילות מאימתי קא מתחלא מסתימת הגולל כפרה מאימתי קא הוי מכי חזי צערא דקרבא פורתא הילכך הואיל ואדחי אדחי דיש דיחוי אעפ"י דלא אמרינן דיחוי גבי גברא דכיון דנדחה מצות האבילות לגמרי והט"ז הביא מזה ראי' לענין קטן שהגדיל עיי"ש וכן הבאתי ראי' מהירושלמי (פ"ב דמגילה ה"ג] גבי מתניתין דבן עיר שהלך לכרך והוא

שיצא קודם שהאיר המזרח אבל אם יצא לאחר שהאיר המזרח כבר נפטר: ר"נ בר יעקב בעי גר שמל לאחר שהאיר המזרח כבר נפטר בתמיה. משום דבתחילה אי הי' בר חיובא וכן בירושלמי (פ"ד דסוטה) הי' לו אשה ובנים ומתו בין קינוי לסתירה כבר נראית לשתות לא הי' לו אשה ובנים (פי' והיא איילונית שאינה ראוי' לקיימה) ונולדו לו בין קינוי לסתירה כבר נראה שלא לשתות (פי' ופטורה מלשתות אח"כ) ובירושלמי (פ"ב דכתובות) לענין אונס דצריך לכונסה הי' נשוי את אחותה ומתה כבר נפטר (פי' אעפ"י שמתה אשתו אח"כ אעפ"כ פטור מלכונסה) וכן אמרינן בבכורות ד' מ"ו) גיורת שיוצא פדחת ולדה בהיותה עובדת כוכבי' אח"כ נתגיירה אין נותנים לה ימי טומאה וימי טהרה ואינה מביאה קרבן לידה:

ובירושלמי (פ"ק דנדה ה"ג) הני ר' הושעי' ילדה ואח"כ נתגיירה אין לה דם טהור אמר ר' יוסי ויאות אלולי דתניתי' רבי הושעי' הות צריכה לו מאחר שאין לה דמים טמאים אין לה דמים טהורים והנה שם הבאתי מה שכתב המ"ל (בפ"ד מה' א"ב) בירושלמי (פ"ק דנדה) אמרינן תני ר' הושעי' ילדה ואח"כ נתגיירה אין לה דם טוהר א"ר יוסי ויאות אלולי דתניתא ר' הושעי' הות צריכה מאחר שאין לה דמים טמאים אין לה דמים טהורים ע"כ ורבינו לא הביא דין זה הן אמת דהגירסא הכתובה בספרי' אינה מתיישבת אצלי דלפי הנרא' מאי דקאמר אלולי דתניתא וכו' הלשון הוא בתמיה) כלומר למאי איצטריך ר' הושעי' לאשמועינן דין זה דהא מלתא דפשיטא הא דמאחר שאין לה דמים טמאי' אין לה דמים טהורים כלומ' דכי קאמ' רחמנ' דם טוהר היינו היכא דילדה בטומא' אבל זו שילדה כשהיא עובד' כוכבי' שלא היה דמים טמאים אין לה דם טוהר והיינו דקאמר אלולי דתניתא ר' הושעי' הות צריכה בתמי' ולפי זה אינו צודק האי דקאמר ר' יוסי ויאות דבדברי' פשוטים לא יצדק לומר ויאות ועוד מה שתלה דמים טהורי' בדמים טמאים לא ידעתי כו' ע"כ נרא' לי שהגירסא הנכונה הוא יש לה דם טוהר ואמר ר' יוסי ויאות כלומר שהדין אמת והוא דין מחודש מר' הושעי' ואלולי דתניתא ר' הושעי' הוה צריכה כלומר הדבר צריך תלמוד דאיפשר הי' לומר דמאחר שאין לה דמים טמאי' אין לה דמים טהורים ולפ"ז איפשר לרבנן לא הוצרכו להביא דין זה אלא נקט סתם כל דם שתראה היולדות שהוא כולל כל הנשי' אחת ישראלית כו' שהוא הנקרא דם טוהר:

והנה כבר כתבתי בספרי ע"י (שם) שדבריו תמוהים מהא דבכורות (ד' מ"ו) גיורת שיצא פדחת ולדה בהיותה עובדת ככבי' ואח"כ נתגיירה אין נותנים לה ימי טומאה וימי טהרה ואינה מביאה קרבן לידה כו' אלמא דאם ילדה בהיותה עובדת כוכבי' אין נותנים לה ימי

טומאה וימי טהרה א"כ בודאי הגירסא בירושלמי תני ר' הושעי' ילדה ואח"כ נתגיירה אין להם דם טוהר:

ולכאורה הי' איפשר לחלק דהא דאמרינן דאין לה דם טוהר היינו דלא הוי טבילת יום ארוך ומותרת בתרומה ובקדשים דכיון שלא הי' לה דם טמא ממילא אינה טמא וכן בודאי שאינה מביאה קרבן וכן איתא בנדה (ד' כ"ו) א"ר ירמי' שאם לד ולד בהיותה עובדת כוכבי' וסנדל לאחר שנתגיירה דמייתה קרבן אסנדל. וכן בירושל' (פ"ג דנדה ה"ד) תיפתר כו' ולד עד שלא נתגיירה וסנדל משנתגיירה בימים קדמונים וכן בחולין (ד' קל"ד) שמונה ספיקות נאמרו כו' ארבע לחיוב וארבע לפטור קרבן אשתו כו' והביאה הרמב"ם (פ"א מה' מחוסרי כפרה ה' י"א) אבל לענין אם תראה בימי טוהר איפשר דטהורה אך מהתוס' דנדה (ד' ל"ו) בד"ה הלכתא כרב כו' הקשה הרב כו' ולוי דאמר שני מעיינות הן הא דתני' בבכורות (ד' מ"ו) גיורת שיצא פדחת ולדה בהיותה כותית ואח"כ נתגיירה אין נותנים נה ימי טומאה וימי טהרה ואי שני מעיינות הם אמאי אין נותנים לה ימי טהרה הלא מעין טמא סתום כו' וא"כ משמע דאין לה ימי טהרה ואם תראה דם טמאה:

ומה שתמה המ"ל על הירושלמי דתחילה אמר ויאות ואח"כ אמר אלולי דתני ר' הושעי' הות צריכה לי' מאחר שאין לה דמים טמאים אין לה דמים טהורים שהפי' הוא שתמה דאלולי דתני ר' הושעי' מאחר שאין לה דמים טמאים אין לה דמים טהורים פי' (בתמיה) וא"כ איך אמר תחילה ויאות כיון דמתמה דאפי' אלולי דתני ר' הושעי' הות צריכה לי' (והפ"מ פי' ויאות בתמי' פי' הי' צריך למיתני והוא דוחק) וע"כ הגיה יש לה דם טוהר וע"ז אמר ר' יוסי ויאות כלומר שהדין דין אמת והוא מחודש וע"ז אמר ר' יוסי ואלולי דתני ר"ה הות צריכה פי' שהדבר צריך תלמוד דאיפשר הי' לומר דמאחר שאין לה דמים טמאים אין לה דמים טהורים ואשמועינן ר' הושעי' שאינו תלוי זה בזה דאף שאין לה דמים טמאים יש לה דמים טהורים:

ולי נראה להגיה בירושלמי (וכצ"ל) תני ר' הושעי' ילדה ואח"כ נתגיירה (בימים קדמונים) אין לה דם טוהר. א"ר יוסי ויאות (פי' שהדין הוא אמת דמאחר שאין לה דמים טמאים אין לה דמים טהורים אילולי (הוא ט"ס וצ"ל) וללוי (ונשתבש בדפוס והדפיסו ואילולי) והפי' הוא וללוי דתני ר' הושעי' הות צריכה לי' מאחר שאין לה דמים טמאים אין לה דמים טהורים (פי' דודאי יאות אליבא דהלכתא דקיי"ל כרב דאמר מעיין א' הוא התורה טמאתו והתורה טהרתו וע"כ כיון שאין לה דמים טמאים אין לה דמים טהורים וע"ז אומר וללוי דתני ר' הושעי' הות צריכה לו פי' ללוי שאומר דב' מעיינות הם הדבר צריך תלמוד מאחר שאין לה דמים טמאים אין לה דמים טהורים (פי' בתמיה) דכיון

שסובר דב' מעיינות הם, א"כ אעפ"י שתחילה היתי' עובדת כוכבים ואין לה דמים טמאים (פי' להיות טמאה מחמת לידה אין לה דמים טהורים דמ"מ המעיין השני הוא טהור. וכן הקשו התוס' בנדה (ד' ל"ו) ודו"ק (ובירושלמי פ"ק דנדה (ה"ג) נמי איתא להך פלוגתא דרב ולוי מה דאיתא בנדה (ד' ל"ה) וכן איתא בירושלמי שם על דעתי' דרב דהוא אמר מעין א' הוא אלא שהתורה טיהרה אותו ניחא כו' על דעתי' דלוי דהוא אומר שני מעיינות הן כו'):

וא"כ כיון שביארתי שאם בשעת חלות המצוה נדחה המצוה ע"כ לא חל אח"כ והא שהבאתי ראי' בספרי ע"י (ס כ"ב) בהירושלמי (פ"ק דחגיגה ה"א) הכל מודים בטומטום שנקרע ונמצא זכר ביו"ט ראשון שהוא חייב מה פליגי בשאר הימים חזקי' אמר יראה יראה את שהוא חייב בראשון חייב בשני וכן הבאתי שם ראי' מהא שכתבו התוס' בריש חגיגה ד' ב') שאם הי' חיגר בשעה ראשונה ונתפשט בשני' דהא פשיטא הוא דחייב זהו דוקא במצוה שמחוייב האדם לקיים בזה כגון ראי' וחגיגה ודאי אמרינן דאין דיחוי בגברא אצל מצות אבל בדבר שאינו חובה לאדם אלא מצוה הבאה לו כמו הפרשת חלה יש דיחוי ועיין בספרי נועם ירושלמי והבאתי שם הירושלמי (דפ"ג דחלה) אמר ר' בון בר חייא שני כו' ישראלים שעשו שני קבין נחלקו פטורין שבשעת חובתן היו פטורין וביארתי שם מה שכתב הרמב"ם (פ"ז מה' ביכורים ה"ט) שהפטור הוא מחמת שבשעת חלות החיוב נפטר ע"כ ודאי שנפטר אח"כ נמי. וכן אבילות שחל על אדם אם נדחה בתחילה נדחה נמי אח"כ וכמו שכתב הרא"ש בסוף מוע"ק לענין קטן שהגדיל דכיון שהי' דיחוי בשעת חיוב האבילות נפטר אח"כ נמי ואע"ג דאין דיחוי במצות והיינו משום דהאדם לא נדחה לעשותה אבל אם הי' האדם דחוי בשעת חיוב המצוה נדחית ממנו לעולם]:

ובזה יתבאר הירושלמי ר' אלעזר הורי לר"ש בר' בא לגלח אחר הרגל ולא ידעין אין כהדא דאבא שאול (פי' שאומר דמצות שבעה מבטלת ממנו גזירת שלשים) וע"כ סובר דכיון דנדחה בשעת חלות שלשים ע"כ נדחה לאח"כ ג"כ. אבל לחכמים שסוברים דשמונה ימים קודם הרגל בטלה ממנו גזירת שלשים וע"כ איפשר דכיון שלא גילח ערב הרגל אסור לגלח לאחר הרגל (והוא כמו שהוכחתי בספרי ע"י (סי' כ"ב ושם) מהא דזבחים (ד' י"ב) אמר עילא אר"י אכל חלב והפריש קרבן ונשתטה וחזר ונשתפה הואיל ואדחי אדחי וא"כ משמע דוקא בהפריש קרבן דהקרבן נדחה אבל אם לא הפריש קרבן אע"ג שנשחטה אעפ"כ לא אדחי גברא עיין שם והכא נמי כיון שכבר נתחייב ע"כ אפי' נפסק האבילות מחמת הרגל אעפ"כ ימים לא בטלו כיון שכבר נתחייב באבילות וע"ז אומר אין

ידעין אין כהדא דאבא שאול ואין כהדא דרבנן ד"ה (פי' דאפי' רבנן נמי מודו בזה דגבי אבילות דרבנן כיון שהתירו לו לגלח קודם הרגל ע"כ אף שחלה עליו אבילות אעפ"כ אפי' לא גילח ערב הרגל יגלח לאחר הרגל):

וע"ז אומר א"ר יוסי אשכחין תלתין קודם לשבעה (פי' אם קבר ברגל אז הרגל עילה למנין שלשים (פי' שאומר דלכאורה לפי מה שביארתי דאם לא גילח קודם הרגל אם יגלח אחר הרגל תלוי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן דלאבא שאול ודאי דמותר לגלח אחר הרגל כיון דלא חלה עליו גזירת שלשים דמ"מ כיון דחל עליו איסור תגלחתו קידם מחמת שבעה א"כ כבר חלה עליו איסור תגלחת וא"כ איך יגלח אחר הרגל ע"ז אומר אמר ר' יוסי אשכחון תלתין קודמין לשבעה וא"כ איסור תגלחת שלשים יום הם לחוד ואיסור תגלחת של שבעה הם לחוד (ועיין לעיל בירושלמי (פ"ד ה"א) והא הני אלו דברים שהאבל אסור בהם כל שבעה אם בתוך שלשים היא אסור בתוך שבעה לא כש"כ לא איתאמרת אלא כשתכפוהו אבליו (פי' דמחמת שבעה הוא אסור ומחמת שלשי הוא מוהר) וא"כ לאבא שאול הוי כמו שלא חל עליו איסור תגלחת של שלשים ע"כ מותר לגלח לאחר הרגל:

או דקא' ר' יוסי דפעמים תלתין קודם לשבעה כגון אם קבר ברגל ואז עולה למנין שלשים ואע"ג דאסור בתגלחת מחמת הרגל אעפ"כ עולה למנין שלשים וע"כ איסור תגלחת של שלשי' הוא מיום התחלת אבילות דאע"ג דאין שבעה נוהג ברגל אעפ"כ אסור לגלח מצד שלשים ג"כ וע"כ הא שר' בר לעזר הורי לר"ש בא לגלח אחר הרגל ודאי כך"ע דאין לחלק שזהו דוקא לאבא שאול שלא חלה עליו שלשים אבל לרבנן שחלה עליו שלשים דזה אין נ"מ דפעמים שחל האבילות של שלשים קודם לשבעה כגון ברגל עולה לו למנין שלשים והכי נמי הוי כמו שחלה עליו שלשים מיד לענין איסור תגלחת וע"כ אין נ"מ בין אבא שאול לרבנן ודו"ק:

וכל זה הוא לשיטת הירו' דמשמע דהא דפליגי אבא שאול ורבנן הוא אם ביום ז' אמרינן מקצת היום ככולו אבל לא לענין אם לא גילח ערב הרגל אם אסור לגלח אחר הרגל אבל לשיטת הש"ס דילן פליגי בהדיא דתני' הקובר את מתו כו' וא"כ פליגי בהדיא בזה אם מותר לגלח אחר הרגל ע"ש ודו"ק:

קטע טז

שם הרי ששמע שמת לו מת ברגל לא הספיקו ימי הרגל לצאת עד ששלמו לו שלשים חברי' אמרי מכיון ששמע בתוך שלשים מונה שבעה לאחר שלשים אמר לון ר' יוסי מכיון ששמע בשעה שאינו יכיל להתאבל כמו ששמע לאחר שלשים ואין לו אלא יום א' בלבד ר' אידי דקיסרין בשם ר"י באת לו שמועה קרובה בשבת קורע למחר ומתאבל

אמר ר' חנני' אינו מתאבל אמר לי' ר' מנא ויש קריעה בלא איבול שכן על אביו ואמו אפי' למחר כמה חייב לקרוע:

והנה הק"ע כתב על הירושלמי (ריש ה"ה) ר' חלבו רב הונא בשם רב חל יום שמיני שלו להיות בשבת מגלח ע"ש. היאך איפשר תיפתר שקרעתו חיה ונתייאשו מלבקשו כו' איה דבעי מימר שבאת לו שמועה קרובה בשבת. וכתב הק"ע בש"ק כתב הטוי"ד (ס' ת"ב) וכתב בספר המצות השומע שמועה קרובה בשבת השבת עולה ליום א' ולמחר קורע וה"ל יום ששי שביעי לאבילות וכ"כ בה"ג והר"ר יחיאל כתב שאין שבת עולה לו בתחילת המנין אלא יתחיל למנות ביום א' וה"ל יום שבת שביעי לאבילות ונוהג בו דברים שבצינעא עכ"ל וקשה שהרי מפורש כאן כדברי בה"ג עכ"ל:

ולי נראה שלא קשה מזה על דברי ה"ר יחיאל שהוא כתב לפי שיטת הש"ס דילן דאיתא במוע"ק (ד' כ') אמר ר' יוסי בר' אבין שמע שמועה קרובה ברגל ולמוצאי רגל נעשית רחוקה עולה לו למנין ואינו נוהג אלא יום א' תני ר' אדא דמן קסרי קמיה דר' יוחנן שמע שמועה קרובה בשבת ולמוצאי שבת נעשית רחוקה אינו נוהג אלא יום א' קורע או אינו קורע ר' מני אמר אינו קורע ר' חנינא אמר קורע וא"כ לפי שיטת הש"ס דילן אם שמע שמועה קרובה בשבת ולמוצאי שבת נעשית רחוקה עולה לו ואינו נוהג אלא יום א' ולא פליגי רק בקריעה ולשיטת הירושלמי פליגי באבילות וכמו דאמרינן רב אידי דקיסרין בשם ר"י באת לו שמועה קרובה בשבת קורע למחר ומתאבל אמר ר' חנני' אינו מתאבל וא"כ לדברי ר' יוחנן דסובר דקורע למחר ומתאבל וא"כ ודאי דסובר דאם שמע בשבת עולה מן המנין. וע"כ משני בירושלמי אהא דתני רב חנני' בשם רב חל יום שמיני שלו להיות בשב מגלח בע"ש ופריך האיך איפשר וע"ז משני אית דבעי מימר שבאה לו שמועה קרובה בשבת והשבת עולה לו למנין שבעה אעפ"י שבאת השמועה קרובה בשבת אעפ"כ סובר דהוי כמו שהותחל האבילות בשבת וע"כ הוי שבת יום השמיני שלו וכל זה הוא לדברי ר' יוחנן דסובר בירושלמי דבאת לו שמועה קרובה בשבת קורע למחר ומתאבל משום שסובר דאם באה לו שמועה קרובה בשבת דשבת הוי בכלל שבעה ימי אבילות וע"כ סובר כיון דהותחל האבילות בשבת והוי עדיין בתוך שלשים ע"כ קורע למחר ומתאבל שבעה עם יום השבת. אבל לפי שיטת הש"ס דילן במוע"ק (ד' כ"ו שם) דשמע שמועה קרובה בשבת ולמוצאי שבת נעשית רחוקה אינו נוהג אלא יום א' דכיון דאינו נוהג אבילות בשבת ע"כ אינו מתאבל למחר וע"כ פסק ה"ר יחיאל דאפי' שמע שמועה קרובה בתוך שלשים לא הוי השבת ממנין השבעה. ומזה הוכיח הרר"י שאם שמע שמועה קרובה בשבת אין השבת עולה לו למנין שבעה ומהירושלמי אין ראיה

דע"ז אמר אית דבעי מימר שבאה לו שמועה קרובה בשבת וזהו לדברי ר' יוחנן שסובר ולפי שיטת הירושלמי דשמע שמועה קרובה בשבת ולמוצאי שבת נעשית רחוקה דקורע למחר ומתאבל):

ובזה יתבאר הא דקאמר תחילה הרי ששמע שמת לו מת ברגל לא הספיקו לו ימי הרגל לצאת עד ששלמו לו שלשים חברי' אמרי מכיון ששמע בשעה שאינו יכול להתאבל כמו ששמע לאחר שלשים ואין לו אלא יום א' בלבד ואח"כ אומר ר' אידי דקיסרין בשם ר"י באת לו שמועה קרובה בשבת קורע למחר ומתאבל אמר ר' חנני' אינו מתאבל ואיפשר לומר דהא דקאמר ר' אידי דקיסרין בשם ר"י באה לו שמועה קרובה בשבת קורע למחר ומתאבל דהיינו דוקא בשבת אבל לא ברגל והטעם הוא דברגל כיון שאינו עולה לו ע"כ אינו מתאבל למחר דהא לא הותחל האבילות שבעה ברגל דהא הרגל מפסקת ואינו עולה וע"כ סובר דאינו עולה (ועיין בש"ע במי שמת לו מת ביו"ט האחרון דנוהג אבילות ודו"ק) אבל בשבת דשבת עולה למנין שבעה וע"כ סובר ר' יוחנן דנוהג אבילות של שבעה אחר השבת ושבת עולה למנין שבעה וע"כ לא קאמר ר' יוחנן רק בשבת וע"כ אמר ר' חנני' אינו מתאבל משום דר' חנני' איפשר שסובר דבכה"ג אין השבת עולה למנין שבעה (וכמו שכתב הר"ר יחיאל הביאו הטור) וא"כ שבת דמי לרגל וע"כ אמר דאינו מתאבל ודו"ק:

ובזה יתבאר הירושלמי דלקמן מפני שאמרו שבת עולה ואינה מפסקת והרגלים מפסיקין ואין עולין ר' סימון בשם ר' יוחנן שהוא מותר בתשמיש המטה קם ר' ירמיה עם ר יודה בי ר' סימון א"ל כו' כל תלמידיו דר"י לא שמע בר נש מיני' הדא מילת' (פי' שהוא מותר בתשמיש המטה רק אביך (דהיינו ר' סימון) א"ל ר' יעקב אין דאתאמרת לא איתאמרת אלא מאילין מיליה דהכין הכין (פי' הק"ע דא"ל ר' יעקב אם אמרה ר' יוחנן לא אמר אלא באלו דברים הכי והכי כלומר כמסתפק) מילתא דריב"ל אמר שהוא אסור תשמיש המטה דאמר ר' סימון בשם ריב"ל והלא אמרו אין אבל ברגל אלא שהרבים נוהגים בו בצינעא מהו בצינעא שהוא אסור בתשמיש המטה התיבון הרי הרגל אסור בתשמיש המטה ואינו עולה אף השבת הואיל והוא אסור בתשמיש המטה לא תעלה א"ר בא איפשר לשבעה בלא רגל אבל אי איפשר לשבעה בלא שבת:

ונראה לי שע"ז אמר ר' יעקב אין דאיתאמרת לא איתאמרת אלא מאילין מילי' דהכין הכין (פי' שלא אמר ר' יוחנן שרגל מותר בתשמיש המטה (וכפי' הק"ע דקאי על רגל) ואין דאתאמרת (פי' אם אמר ר' יוחנן שרגל מותר בתשמיש המטה לא אמרה אלא מאילין מילי' דהכין הכין (פי' שלא אמר בפירוש אלא שהוכיחו מדבריו של ר' יוחנן) והוא מדאמר רב אידי דקיסרין בשם ר' יוחנן באת לו שמועה קרובה בשבת קורע למחר

ומתאבל ולא אמר ברגל כמו דאמר תחילה הרי ששמע שמת לו מת ברגל לא הספיקו ימי הרגל לצאת עד ששלמו לו שלשים חברי' אמרי מכיון ששמע בתוך שלשים מונה שבעה לאחר שלשים וא"כ מוכח שסובר ר' יוחנן דברגל אין דברים שבצנעא נוהג וע"כ לא הותחל האבילות ברגל וא"כ סובר ר' יוחנן דאינו נוהג אלא יום א' שלאחר הרגל נעשית רחוקה רק בשבת דדברים שבצנעא נוהג בשבת ג"כ. וע"כ סובר ר' יוחנן דבאת לו שמועה קרובה בשבת קורע למחר ומתאבל כיון דהותחל האבילות בשבת וע"כ הוכיחו מזה דר' יוחנן סובר דדברים שבצנעא אינו נוהג ברגל אבל באמת אין ראיה מזה דאיפשר שסובר דה"ה רגל ג"כ וקאמר שבת והוא הדין לרגל וע"ז אמר ר' יעקב אין דאתאמרת לא איתאמרת אלא מן אילין מילי' דהכין הכין. (פי' שלא נאמרה בפירוש אלא מחמת ההוכחה מדקאמר דוקא שבת ואיפשר דנקט שבת והוא הדין רגל או שהיה מסתפק ברגל אם דברים שבצנעא נוהג וע"כ לא אמר רק בשבת אבל לא אמר בפירוש שאין דברים שבצנעא נוהג ברגל) ועוד דלשיטת הש"ס דילן אף דקיימא לן דדברים שבצנעא נוהג בשבת כמו דאמרינן במועד קטן (דף כ"ד) אמר ליה הכי אמר ר' יוחנן דדברים שבצנעא נוהג ואעפ"כ אמרי' במוע"ק (ד' כ') תני ר' יודא דמן קסרי קמי' דר' יוחנן שמע שמועה קרובה בשבת ולמוצאי ש"ק נעשית רחוקה אינו נוהג אלא יום א'. ובב"י ביו"ד (ס' המ"ב) וכתב הרשב"א שנשאל כיון דשבת עולה אפי' בתחילת ימי אבילות כדמשמע מהא דתני' ומודים חכמים כשחל שלו בשבת ערב הרגל שמותר לגלח כו' למה אמרו באת לו שמועה בשבת ולמ"ש נעשית רחוקה דהא יום שבת נוהג אבילות ועולה מהמנין וכיון שכן הרי חל עליו אבילות ביום השבה שהוא יום שלשים והרי היא קרובה והשיב שאעפ"י שעולה אפי' לתחילת ימי אבילות כיון שאינו נוהג בו אלא דברים שבצנעא אינו גורם אבילות שאם שמע שמועה בשבת אין אומרים כיון שאבילות חל עליו בשבת ועולה תהא שמועה שבו כמו שחל עליו אבילות ביום שלשים ויתחיל למנות במ"ש שא"כ הי' מה שהוא גורם חמור ממנו בו אין אבילות נוהג ומחמתו יהא אבילות נוהג אינו בדין שיהא חמור מה שיביא בגרמתו יותר ממנו והירושלמי חולק ע"ז

והנה כל זה ביארתי אם הפי' הוא בירושלמי כמו שכתב הק"ע דהא דאמר ר' סימון בשם ר' יוחנן שהוא מותר בתשמיש המטה דקאי על רגל וזהו כמו שכתב הרמב"ן הובא בטור יו"ד (ס' שצ"ט) אבל הרמב"ם סבר דברגל אין דברים שבצנעא נוהג והכי משמע בדברי הירושלמי אך הפ"מ פי' דקאי על שבת שבשבת מותר בתשמיש המטה וצריך לפרש מאי דקאמר ר' יעקב אין דאיתאמרת לא איתאמרת אלא מאילין מילי' דהכין הכין:

ע"כ נראה לי לבאר במה דאיתא בירושלמי סוף תענית (פ"ד ה"ו) ר' בא בר כהן אמר קומי ר' יוסי ר' אחא בשם ר' אבהו תשעה באב שחל להיות בשבת שתי שבתות מותרות לאחריו מהו ר' יוחנן אמר לאחריו אסור ורשב"ל אמר לאחריו מותר כו' א"ל בפירוש פליגי ר' יוחנן אמר לאחריו אסור ורשב"ל אמר לאחריו מותר מה עבד לה רשב"ל (פי' למתניתין דתנן שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה אסור מלספר ומלכבס) פתר לה תשעה באב שחל להיות בשבת ולית שמע מינה כלום (פי' דהא דתנן שבת שחל תשעה באב להיות בתוכה היינו אם חל ביום השבת גופה). ולכאורה קשה דהא תחילה קאמר דשבת שחל תשעה באב להיות בתוכה שתי שבתות מותרות וע"כ איפשר לומר דהא דאמר מתחילה שתי השבתות מותרין היינו אם אין אבילות נוהג בשבת כלל וא"כ שבת שחל תשעה בחב להיות בתוכה א"ן אבילות נוהג בו כלל ע"כ שתי שבתות מותרות אבל אי אמרינן דבשבת נוהג דברים שבצנעא וט' באב נמי דומה לשבת בזה ועיין בש"ע או"ח (ס' תקנ"ד) ע"כ לא אמרינן שתי שבתות מותרות וע"כ מוקי לה ריש לקיש כשחל בשבת עצמה ור' יוחנן אמר דלאחריו אסור לא מיקי לה כשחל בשבת משום דסובר דב' שבתות מותרות וע"כ מוקי להשחל באמצע ע"כ סובר דלאחריו ג"כ אסור וא"כ מוכח שסובר ר' יוחנן דאין דברים שבצנעא נוהג בשבת. ובפרט ר' א שהוא תלמידו דר' יוחנן שאמר דב' שבתות מותרות וא"כ משמע שסובר דאין דברים שבצנעא נוהג בשבת וע"ז אומר דלא שמע שום תלמיד מר' יוחנן דאין אבילות בשבת אלא שהוכיחו מחמת זה אבל אין זה הוכחה דאיפשר דסובר דדברים שבצנעא נוהג בשבת והא דלא מוקי לה בשבת היינו דבתוכה משמע באמצע ועוד משו' דלא מיירי בשבת דהא תנן אסורין מלספר ומלכבס. וע"כ מוקי כשחל באמצע וא"כ אין ראי' מזה ודו"ק:

[**והנה** איתא במוע"ק (ד' כ"ד) אמר שמואל פח"ז חובה נת"ר רשות פריעת הראש חזרת קרע לאחוריו זקיפת המטה חובה נעילת הסנדל תשמיש רחיצת ידים ורגלים בחמין ערבית רשות והנה הרא"ש כתב נת"ר רשות עילת הסנדל תשמיש המטה רחיצה בחמין רשות יכול לנהוג אותן ואין בהם משום אבילות הילכך חייב לנהוג אותן כמו בחול כיון דאינו נראה כאבילות כו':

ולכאורה יש להקשות ע"ז מהירושלמי (פ"ג דמוע"ק) דאיתא התם שמואל אמר פח"ז חובה נת"ר רשות פריעת הראש חזרת קרע זקיפת המטה חובה נעילת הסנדל תשמיש המטה רחיצה רשות חד תלמיד מן דשמואל שימש מטתו שמע שמואל ואיקפד עליו ומית אמר להלכה איתאמרת דילמא למעשה וא"כ לפי מה שפי' הרא"ש דכיון דהוא רשות יכול לנהוג אותן ואין בו משום אבילות הילכך חייב לנהוג אותן וא"כ איך שימש

מיטתו האי תלמיד אפי' לפי מה שהיה סבור דשמואל אמרה למעשה לפי מה שפי' הרא"ש דכיון שהם רשות חייב לנהוג אותן וא"כ איך שימש מטתו אך שזה אין קשה דמה שפי' הרא"ש דחייב לנהוג אותן אינו לשמואל רק לדידן דקיי"ל כר' יוחנן במוע"ק (ד' כ"ד) דאיתא התם אמר ליה הכי אמר ר' יוחנן דדברים שבצנעא נוהג: וע"כ כיון דאמר שמואל שא המטה רשות פי' שאינו מוכח שהוא מחמת אבילות ע"כ חייב לנהוג אבל לשמואל גופיה שהוא סובר דדברים שבצנעא אינו נוהג וכמו דאיתא (שם) בעא מיניה ר"י משמואל יש אבילות בשבת כו' וא"כ ס"ל דדברים שבצנעא אינו נוהג (אך ר' יוחנן לא קיבלה כמו שכתבו התוס' שם דהא ר' יוחנן סבירא ליה דדברים שבצנעא נוהג) וע"כ כיון דשמואל ס"ל דתשמיש המטה רשות והוא סבירא ליה דדברים שבצנעא אינו נוהג וא"כ לשמואל כיון שאינו מוכח שהוא אינו משמש מטתו מחמת האבילות א"כ הוי רשות ויכול שלא לשמש מטתו מחמת האבילות אבל זה בודאי אם רוצה לשמש מיטתו מות' כיון שאין אבילות בשבת כלל אלא דנת"ר רשות שאינו מחייב לעשות בכדי שלא ינהוג אבילות מותר אבל אם רוצה שלא לנהוג אבילות יכול וע"כ שימש מטתו האי תלמי' ואיקפיד עליו שמואל דלמעשה לא אמר משום דכיון דיכול לנהוג אותם א"כ צריך לנהוג אותם כיון דלא מוכח אבל לדידן דקיי"ל כר' יוחנן דדברים שבצנעא נוהג ע"כ כתב הרא"ש כיון שהוא רשות דלא מוכח שהוא מחמת האבילות ע"כ חייב לנהוג אותם ודו"ק]: